

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

**ПРОБЛЕМАТИКА ВЗАЄМИН БАТЬКІВ І ДІТЕЙ В УКРАЇНСЬКИХ
СЕРІАЛІТІ «ПЕРШІ ЛАСТІВКИ» І «МАМА»:
КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ**

Кваліфікаційна робота
студентки 4 курсу, групи ЛЖ-42,
першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти
спеціальності 061 “Журналістика”
Верцишевської Євгенії Дмитрівні

Науковий керівник:
Нечаєва Наталя Володимирівна
кандидат філологічних наук, доцент

ХАРКІВ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I	5
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ТЕЛЕВІЗІЙНОГО ЖАНРУ СЕРІАЛІТІ	5
1.1 Визначення поняття серіаліті як медіа явища, вплив на суспільство, актуальність та проблематика	5
1.2 Вплив серіаліті на суспільство, актуальність та проблематика	6
1.3 Гуманітарні аспекти розуміння відносин батьків та дітей	11
1.4 Фактори життя, які формують українське та світове уявлення про серіаліті	21
РОЗДІЛ II	25
АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКИХ СЕРІАЛІТІ З ПРОБЛЕМАТИКОЮ ВЗАЄМИН БАТЬКІВ І ДІТЕЙ	25
2.1 Огляд українських серіаліті, що показують проблематику взаємин батьків і дітей.....	25
2.2 Оцінка позитивних та негативних аспектів відображення взаємин батьків і дітей у серіалах.....	36
РОЗДІЛ III	41
ВПЛИВ УКРАЇНСЬКИХ СЕРІАЛІТІ НА ФОРМУВАННЯ ВЗАЄМИН БАТЬКІВ І ДІТЕЙ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	41
3.1 Роль серіаліті у формуванні стереотипів щодо взаємин батьків і дітей	41
3.2 Вплив серіаліті на уявлення про сімейні цінності	43
ВИСНОВКИ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
ДОДАТКИ	55

ВСТУП

Взаємини батьків та дітей – це важлива тема, яка завжди була та буде актуальною. У сучасному світі, де наразі медіа впливають на багато аспектів нашого життя, українські серіаліти не стали винятком. Вони є важливим засобом формування уявлень про сім'ю та її цінності у суспільстві.

У цій кваліфікаційній роботі буде досліджена проблематика взаємин батьків та дітей в українських серіаліти, що включає аналіз змісту, структури та характеристик взаємин між батьками та дітьми в цих серіалах.

Дослідження спрямоване на виявлення тенденцій та особливостей української телевізійної продукції, а також на визначення впливу цих витворів на уявлення глядачів про взаємини батьків та дітей в реальному житті. Робота буде базуватися на теоретичних підходах та концепціях, пов'язаних з взаєминами батьків та дітей.

Цей аналіз буде побудований на двох медійних матеріалах українського кінематографу – серіали про життя людини, де не завжди потрібно вчиняти дії, які хочеться; де мораль відходить назад; де треба зібрати сльози та слабкість в кулак та йти далі. Ці серіали є втілення історій українців, спостережень психологів та проблемами нашого життя. Також, це спосіб віддзеркалити життєві ситуації та можливо – знайти відповідь чи допомогу, а десь навпаки – замислитись.

Основна мета роботи на тему «Проблематика взаємин батьків і дітей в українських серіаліти – реальність сьогодення» полягає у дослідженні взаємин між батьками та дітьми, які відображені в серіалах.

Актуальність теми полягає в тому, що сьогоdnішній світ українського телебачення пропонує достатню кількість серіаліти, наприклад – «Перші ластівки.Залежні», «Мама», які показують взаємини батьків і дітей. Завдяки цим витворам, суспільство може побачити життєві ситуації інших людей, їх проблеми та успіхи, а також отримати поради і висновки, які можуть вплинути на власні взаємини. Проте, часто в телесеріалах

представлено неідеальні взаємини батьків і дітей, що може викликати певні проблеми в реальному житті.

Предметом дослідження є взаємини батьків і дітей в українських серіалах, а **об'єктом** - серіаліті «Перші ластівки.Залежні» та «Мама».

Завдання дослідження – розглянути та дослідити різні українські серіаліті, які займаються проблематикою взаємин батьків і дітей; вивчити, як ці серіаліті відображають реальність сучасних сімейних взаємин в Україні. Розглянути український культурний контекст і його вплив на проблематику взаємин батьків і дітей в серіалах. Дослідити, які особливості українського суспільства та сімейного життя відображаються у серіаліті, і як це співвідноситься з реальністю.

Структура роботи - робота складається з анотації, вступу, 3 розділів, кожен розділ поділяється на підрозділи, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ТЕЛЕВІЗІЙНОГО ЖАНРУ СЕРІАЛІТІ

1.1 Визначення поняття серіаліті як медіа явища, вплив на суспільство, актуальність та проблематика

Серіаліті – це телевізійні програми, що складаються з серій, розраховані на багаторазове переглядання та мають тривалість від кількох серій до десятків або сотень епізодів. Цей термін використовується для опису різноманітних жанрів телевізійного контенту, включаючи драми, комедії, кримінальні та фантастичні серіали. За деякими джерелами, термін «серіаліті» походить від англійського слова «serial», що означає «послідовний». «Сьогодні серіали, безперечно, займають значну частину часу в нашому житті. У ХХІ ст. вже нікого не здивуєш наявністю безмежного контенту, адже кожен може обирати собі будь-що до душі. Серіали пропонують безліч прикладів життєвих ситуацій, моделей поведінки, які сучасне суспільство споживає», - каже Спічак А., Дворнік С. у праці «УКРАЇНСЬКІ СЕРІАЛИ: ДИВИТИСЯ НЕ МОЖНА ПРОПУСТИТИ». [1]

«Серіаліті, детектив, бестселер стають енциклопедією сучасного життя, адже, крім безпосереднього сюжету, вони несуть знання про різні сфери людської діяльності. Це створює відчуття достовірності та підсилює ефект присутності», - каже ВАНЮШИНА О., к. ф. н., доцент кафедри психології КНТЕУ. [3]

Аналізуючи твердження, що серіаліті, детективні романи та бестселери стають енциклопедіями сучасного життя, можна з упевненістю сказати, що вони можуть нести різноманітні знання про різні сфери людської діяльності. Ці телевізійні програми та літературні жанри можуть популяризувати та висвітлювати різні теми, пов'язані з суспільством, культурою, наукою, технікою, політикою та іншими сферами життя. Однак, читаючи інформацію з цих медіа-джерел, важливо відрізнити факти від

вигадок і використовувати критичне мислення. Варто пам'ятати, що вони можуть відображати реальність у схематичній або спрощеній формі.

«Екранні мистецтва є тією культурною формою, за допомогою, якої вибудовується світ сучасної культури й наповнюється відповідними смислами. Виступаючи символічною формою, екранні мистецтва є шляхом до свідомості й емоційної сфери глядача реципієнта, вони продуктивні у тому розумінні, що за образним виразом», - пише Ганна Чміль, академік Національної академії мистецтв України у науковій праці «Прирошення філософського дискурсу екранними мистецтвами». [2]

Можна зробити висновок, що серіаліті – це візуальна форма, яка допомагає глядачам краще зрозуміти навколишній світ і має потенціал впливати на їхнє ставлення до цілої низки питань і проблем. Такі телевізійні програми стали популярними в Україні в середині 2000-х років і з того часу стали важливим елементом медіа-культури країни. Такі телепрограми набули популярності в Україні в середині 2000-х років і відтоді стали важливим елементом медіакультури країни.

«Таким чином, сучасний серіал є, безперечно, однією з найпопулярніших та найвпливовіших медіакommunікацій, здатною змінювати поведінку глядачів, а отже, і вирішувати соціальні проблеми, і в тому числі проблему гендерної нерівності, яка зберігає актуальність не лише для України, а й для багатьох країн світу». [4]

1.2 Вплив серіаліті на суспільство, актуальність та проблематика

Розвиток серіаліті в Україні є досить новим явищем, зважаючи на світові тенденції телевізійної індустрії та його популярність в інших країнах. Дослідники зазначають, що серіаломанія почала з'являтися в Україні приблизно з 2010-х років : за даними дослідження компанії Nielsen в Україні у 2020 році, серіаліті становили понад половину телепрограм вищого класу. Крім того, серіаліті стали одним з основних напрямків розвитку вітчизняного

виробництва телевізійних програм. Розвиток в Україні є не лише наслідком світових тенденцій, а й відповіддю на потреби внутрішнього ринку. Це пов'язано з тим, що серіаліті пропонують якісний, різноманітний контент для широкої аудиторії. Крім того, серіаліті є ефективним інструментом для вирішення соціальних та культурних питань в Україні. Розвиток серіального виробництва в Україні є однією з найактуальніших тем у дослідженні медіакультури. [5]

«Серіаліті добре інкорпоровані в повсякденне життя індивіда, який перенавантажений та втомлений великою кількістю інформації на роботі, приходячи додому дивиться витвір, який подається в цікавому та доступному форматі і чудово вкладається в часовий проміжок між вечерею та сном». [6]

Для багатьох перегляд серіаліті – це спосіб розважитися та відпочити після напруженого дня. Це також може бути розвагою без необхідності заглиблюватися в сюжетну лінію. Багато серіаліті пропонують глядачам простий і доступний формат, яким вони можуть насолоджуватися. Однак, важливо дотримуватися балансу, щоб не проводити занадто багато часу перед екраном. Серіаліті – це чудовий спосіб розслабитися і розважитися, але важливо пам'ятати про такі важливі аспекти, як соціальна взаємодія, фізична активність та інші види відпочинку. [7]

«Україномовні серіаліті практично не створювалися за всю історію українського кінематографа і вперше почали масово з'являтися лише у жовтні 2018 року коли запрацював в повному обсязі Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо мови аудіовізуальних (електронних) засобів масової інформації» який зобов'язував українські загальнонаціональні канали забезпечувати в своєму ефірі не менше 75 % україномовного контенту». «На телебаченні були остаточно витіснені російські телесеріали — частина з них була замінена турецькими або іншими іноземного виробництва, частина — власне українським продуктом». [9]

До Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо мови аудіовізуальних (електронних) засобів масової інформації» україномовні

телесеріаліті в українському кіно реально не випускалися. Російські серіаліті були популярними і широко транслювалися на українських каналах. Проте ухвалення цього закону було спробою змінити цю ситуацію та сприяти розвитку українського контенту. Відтоді українські національні канали зобов'язані були забезпечувати у своїх ефірах не менше 75% українського контенту. [8]

Це призвело до збільшення кількості україномовних серіаліті, витворів, створених і показаних на телебаченні. Також із появою в Україні таких Інтернет платформ, як «Oll.tv», «Divan.TV», з'явилася можливість створювати та поширювати україномовні серіаліті в онлайн-форматі. Зараз український телевізійний та онлайн-ринок переповнений різноманітними україномовними серіаліті, які стають все більш популярними серед глядачів. Закон сприяє розвитку української кінематографії та виробництву її контенту, тим самим сприяючи розвитку української культури та мови. Серіаліті на українській мові стали популярними завдяки своїй спрощеності та доступності для глядачів, а також через відображення реального життя та взаємин між людьми, що привертає увагу глядачів і дозволяє їм ідентифікуватися з персонажами та подіями. [10]

«Важливою рисою українських серіаліті є їхнє відображення української культури, менталітету та історії. Це сприяє збереженню та відродженню національної ідентичності, а також допомагає у формуванні позитивного іміджу країни у світі», - пише науковець Тетяна Мельник. Також серіаліті є важливим елементом культурної ідентичності сучасного українського суспільства. Вони не тільки відображають та інтерпретують соціокультурні реалії України, але й створюють нові форми комунікації між глядачами та телекомпаніями. Потрібно також зауважити, що війна на сході України стала своєрідним товчком для розвитку української серіалістики. «Хоча серіаліті про війну в Україні почали з'являтися ще до 2014 року, з початком конфлікту з Росією їх кількість значно зростає. Це пов'язано з підвищеним інтересом до теми війни серед української громадськості та

зрослою популярністю військової тематики в загальному», - пише у своїй статті науковець Ольга Лисенко. [11]

Дійсно, після конфлікту з Росією в 2014 році інтерес українського суспільства до теми війни зріс. Це призвело до збільшення кількості серіаліті, присвячених війні в Україні або інтерес, до тих, які мають військову тематику. Вони стали важливим засобом висвітлення подій на сході України та поширення патріотичних ідей. Такі серіаліті можуть бути спрямовані на розповідь про реальні воєнні події, життя фронтовиків або мати фантастичні чи альтернативні сюжети, пов'язані з війною. Вони можуть надихнути глядачів дізнатися більше про тему війни, спонукаючи до обговорення та роздумів про війну та її наслідки. [12]

«Популярність серіаліті обумовлена багатьма факторами. По-перше, перегляд дозволяє не тільки вчитися на помилках головних героїв, але і відійти від дійсності, відкладаючи проблеми і справи на деякий час. Отже, серіаліті частково нейтралізують неприємні відчуття від усвідомлення дійсних реалій сьогодення, а також вселяють впевненість у перемозі добра над злом, становленні справедливості та вирішення багатьох проблем. В образі зла зазвичай виступають різні злочинці, хвороби, проблеми на роботі тощо. Добро, навпаки, завжди асоціюється з людьми, наділеними високими моральними якостями, що вступають у боротьбу зі злом не тільки в силу своїх службових обов'язків, а й за власним покликанням. Традиційний щасливий фінал вселяє надію, що переможе добро і справедливість, тобто – це своєрідний сеанс психотерапії. Одночасно серіаліті дають людям їжу для розмови. А якщо людині бракує спілкування серед знайомих, друзів, родичів, то серіали цілком можуть замінити йому сім'ю, за яку можна переживати, якій можна співчувати», - пишеться у статті «Феномен серіалів в масовій культурі» Г.Подушки. [13]

Дійсно, ці формати розважального контенту у серіаліті можуть мати позитивний вплив на глядачів з різних причин:

- дозволяють глядачам відволіктися від повсякденних проблем і зануритися у фіктивний світ. Це дає можливість відчути емоційне полегшення і знайти відпочинок від неприємних аспектів реальності;

- часто пропонують яскравих героїв, які стають символами добра, справедливості і перемоги. Це дозволяє глядачам відчути впевненість у тому, що хороше завжди перемагає зло. Такі позитивні образи можуть надихати і надавати моральну підтримку;

- створюють платформу для спілкування та обговорення серед глядачів. Вони стають темою для розмов і обговорень, навіть серед людей, яким бракує особистого спілкування з близькими. Глядачі можуть співчувати героям, обговорювати сюжетні лінії та ділитися своїми враженнями.

Таким чином, серіаліті можуть мати позитивний вплив на глядачів, надаючи їм можливість відпочити, відволіктися від реальності, знайти позитивні образи і надію, а також стимулювати спілкування і обговорення. Ці фактори сприяють популярності цього жанру і можуть мати психотерапевтичний ефект на глядачів.

«Серіаліті можуть відігравати важливу роль у вихованні суспільства, формуванні цінностей та поглядів на життя, якщо вони будуть вироблятися з врахуванням вікових особливостей аудиторії, культурного контексту та соціальних реалій; стали важливою складовою масової культури, яка впливає на наші уявлення про соціальні проблеми, ставлення до різних етнічних груп, гендерних ролей, а також на наше бачення світу загалом», - пише у науковій статті Тетяна Маркова. Однак, важливо також пам'ятати, що вони є продуктом масової культури і можуть містити спрощене або стереотипне зображення дійсності, тому важливо критично оцінювати те, що ми бачимо на екрані. [14]

За дослідженням компанії Nielsen Audience Measurement, яке було проведене у 2020 році, серіаліті входять до трійки найпопулярніших телевізійних форматів в Україні. «Найпопулярнішим видом дозвілля у 2021 році був перегляд фільмів та серіалів». Отже, актуальність серіаліті в

українському просторі полягає в їх здатності відображати проблематику сучасного суспільства та велику популярність серед глядачів. [15]

1.3 Гуманітарні аспекти розуміння відносин батьків та дітей

Концепція батьківсько-дитячих стосунків охоплює складну динаміку взаємодії батьків і дітей, охоплюючи аспекти емоційного клімату, спілкування, виховання та рольової поведінки в сім'ї. Взаємовідносини батьків і дітей є однією з ключових тем у психології розвитку, оскільки вони є важливим чинником формування особистості дитини.

«Сім'я виступає не лише наслідком виявлення та утвердження найелементарніших природних емоцій людини (любові, ненависті, сексуальності, емоцій, пов'язаних із жертвовністю, релігійними поглядами тощо), а також простором, на якому відбувається формування і відтворення поколінь, виховання та інституціоналізація людини. Оскільки кожна сім'я – система, що саморозвивається, то їй притаманні свій спосіб життя, традиції, звичаї, конфлікти. Мільйони сімей у країні перебувають на різних стадіях сімейного циклу життя, при цьому окрема сім'я одночасно виявляє у своїй поведінці ознаки самостійної соціальної одиниці й ознаки, пов'язані з її природою як складової частини соціуму. Сім'я виконує посередницьку роль у зв'язку зі своєю соціокультурною природою як феномена, що за своєю сутністю перебуває на перетині структур при будь-якому конструюванні соціуму і на межі макро- і мікроаналізу; цей феномен не обходить увагою жодна наука – від етнографії до філософії», тобто сім'я, родина є важливим соціальним феноменом, який відіграє ключову роль у формуванні та вихованні людини». [16]

Кожна сім'я має свої унікальні характеристики, спосіб життя, традиції та конфлікти. Це визначається як природою самої сім'ї, так і соціальними впливами. Крім того, сім'ї проходять різні етапи свого життєвого циклу, що впливає на те, як вони функціонують і на стосунки між їхніми членами родини. Сім'я також відіграє роль посередника між людиною та

суспільством. Вона впливає на соціалізацію індивідів, передаючи їм цінності та норми суспільства. Водночас сім'я є невід'ємною частиною суспільства.

«Дуткевич Т. В. звертає увагу на те, що конфлікти підлітків і батьків обумовлені недоліками у вихованні, індивідуально-психологічними змінами в психічному розвитку підлітків і індивідуальними особливостями самих дорослих. Вчений наголошує, що конфліктна поведінка підлітків виникає тоді, коли не враховуються індивідуальні особливості, вікові зміни у психіці, коли не змінюється форма і зміст спілкування дорослих». Дійсно, стосунки між батьками та підлітками можуть бути складними, оскільки вони суперечать віковим особливостям особистості дитини. У цей час людина переходить із дитинства у доросле життя, змінюється соціальний статус, з'являються нові обов'язки та вимоги. Конфлікт може виникнути через різницю у світогляді, цінностях та інтересах, а також через спробу батьків контролювати життя підлітка. З іншого боку, підлітки можуть не слухатися, ігнорувати правила та рекомендації батьків і шукати свій шлях. Однак важливо розуміти, що відносини між батьками і підлітками не є негативними. Вони можуть стати джерелом зростання та взаєморозуміння, якщо батьки та підлітки будуть відкриті одне до одного, готові слухати та спілкуватися на рівних. [17]

«Зараз кожна друга родина стикається з ненормальною поведінкою дітей у підлітковому віці. Насамперед слід відмітити, що саме сім'я відіграє провідну роль у формуванні особистості дитини. Характер стосунків, стиль виховання дітей, цінності, які узвичаєні в сім'ї, обумовлюють ставлення дитини до себе і до інших людей, спрямовують її духовне зростання або ж, навпаки, заважають розвитку її особистості. Лише у випадку доброзичливого ставлення батьків до дитини, формується здатність до прояву співчуття до її оточення. Підліток лише тоді сприймає і розуміє інших людей, коли його сприймають, люблять та поважають у власній сім'ї». Дійсно, сім'я має великий вплив на формування особистості та поведінки дитини. Стиль виховання, який використовується в родині, задає тон відносинам батьків і

дітей. Доброзичливе ставлення батьків до дітей, любов, повага, цінності як цінності сприяють формуванню позитивного ставлення дітей до себе та оточуючих. Взаємна любов і повага в сім'ї сприяє розвитку емоційної зрілості підлітка, здатності співпереживати і розуміти інших. Однак слід зазначити, що стосунки між батьками та підлітками можуть бути складними не лише через стиль виховання, але й через інші фактори, такі як фізіологічні зміни в тілі підлітка, пошук власної ідентичності, соціальні відносини та культурні впливи. і т.д. Тому роль сім'ї у формуванні особистості підлітка надзвичайно важлива і впливає на емоційний розвиток дитини та її сприйняття інших людей. [18]

«Дитячо-батьківські взаємини прийнято розуміти як найважливішу детермінанту психічного розвитку та процесу соціалізації дитини», тобто стосунки складають основу соціального та емоційного розвитку дитини. Якщо стосунки характеризуються любов'ю, підтримкою, повагою, спілкуванням, тоді дитина почувається в безпеці та може процвітати. Вона вчиться встановлювати позитивні стосунки з іншими, відображає ставлення батьків до людей, розвиває соціальні навички. З іншого боку, негативні стосунки, такі як відсутність любові, насильство, емоційні чи фізичні злочини, можуть мати негативні наслідки для психічного розвитку дитини. Вона може відчувати тривогу, мати низьку самооцінку, мати проблеми зі спілкуванням і побудовою здорових стосунків. Тому важливість стосунків полягає у впливі на формування особистості дитини, розвиток соціальних навичок, її емоційний стан та сприйняття світу. Якість цих стосунків має значний вплив на подальше життя дитини та її здатність бути задоволеною та успішною в різних сферах життя. [19]

«Дитинство для дитини, – наголошував В. Сухомлинський, – природна школа сердечності, писав учений-педагог у праці «Серце віддаю дітям» (1969). Виховання змалку почуття доброти (сердечності) є одним із «...найскладніших і найтонших виховних завдань сім'ї і школи. Ви покликані облагородити серце своєї дитини, одухотворити його поривання і

бажання вищою людською красою — чуйністю, співчутливістю». Отже, етичні якості доброти стимулюють формування людських стосунків між дітьми та батьками. Це відкриває можливість для побудови здорових і довірливих стосунків, де діти вчаться виявляти турботу, розуміння та підтримку своїх батьків. Виховання доброти у дітей стає основою розвитку здорових сімейних стосунків і формування позитивного морального простору. [20]

«З'ясовуючи педагогічні умови гармонійних взаємин між батьками і дітьми, О. Косарева визначає означені взаємини батьків і дітей як відносини, засновані на узгодженні основних компонентів взаємин. Такими компонентами, на думку дослідниці, є: довірче рівноправне ставлення, особистісно зорієнтований стиль спілкування, врахування індивідуальних потреб батьків і дітей. Основні характеристики таких взаємин, за О. Косаревою, виявляються у таких площинах: задоволенні базових потреб дитини; достатньому рівні рефлексії батьків щодо індивідуальних особливостей дитини, розумінні її психолого-педагогічної природи; свідомій організації конструктивного стилю взаємодії з дитиною, адекватного її індивідуальним особливостям». [21]

Основні характеристики цих відносин розкриваються в кількох аспектах:

По-перше, вони дбають про задоволення базових потреб дитини. Батьки повинні уважно ставитися до фізичних, емоційних і соціальних потреб своєї дитини. По-друге, стосунки між батьками і дітьми повинні будуватися на повному відображенні батьками індивідуальних особливостей дитини. Вони повинні розуміти його психолого-педагогічну природу, усвідомлювати його потреби та особливості. По-третє, конструктивний стиль взаємодії з дитиною має бути свідомо організованим і враховувати індивідуальні особливості дитини. Батьки повинні знайти способи ефективного спілкування зі своїми дітьми, які враховують їхні потреби, розвиток та особистість.

Усі ці аспекти сприяють формуванню гармонійних батьківсько-дитячих стосунків, де панують взаєморозуміння, повага та підтримка. Такі стосунки сприяють психологічному розвитку дітей та формуванню їхньої позитивної самооцінки. [21]

Отже, можна зробити висновок, що взаємини між батьками та дітьми є досить складною та взаємозалежною категорією. Розуміння та підтримка емоційних потреб дитини в ранньому дитинстві має велике значення для розвитку її емоційної стабільності в подальшому житті.

Гуманітарні сторони розуміння взаємин батьків із дітьми можна розглядати скрізь призму декількох аспектів:

1. Філософський

Філософія як наука вивчає глибинні проблеми людського буття, а отже, і відносини батьків та дітей.

М. Пирогов особливо звертає увагу на індивідуальні особливості дітей, які вони мають від народження, які потрібно враховувати при формуванні в них норм моралі та загальнолюдських цінностей та ідеалів. Він наголошував на об'єктивній, обережній оцінці вчинків дітей. Важливо не забувати про те, що у своїх діях дитина "не припиняє здаватися саме тією, ким вона є, тому що вона живе у власному світі, створеному її духом і діє, додержуючись законів цього світу". "Щоб судити про дитину справедливо і правильно, нам потрібно не переносити її із її сфери в нашу, а самим переселятися у її духовний світ" [4, с. 95].

Філософія розглядає відносини батьків та дітей як складову соціальної взаємодії людей. Вона досліджує, як соціальні чинники, такі як культура, національна та етнічна приналежність. [22]

Стаття «The Changing Nature of Parent-Child Relationships in Later Life: A Relational Perspective» авторів Лінди Дж. Уей та Мері Х. Буттон досліджує зміну відносин між батьками та дітьми в пізньому житті з точки зору взаємин та взаємодії між ними. Одна з головних тез дослідників полягає в тому, що «взаємодія батьків і дітей у подальшому житті може визначатися багатьма факторами, такими як культурні традиції, гендерні ролі та досвід». Зміна ролей батьків і дітей відбувається протягом життя, і це відображається на їхній взаємодії пізніше в житті», тобто протягом життя стосунки змінюватимуться будь-яким чином, і це нормально, автори зазначають, що це важливо вивчати розвиток «старших» дітей, щоб підготуватися до нових викликів (наприклад, підлітковий вік і так далі). [23]

«У нас є досить вагомі докази того, тепле батьківське виховання в дитинстві, навіть через 40-50 дійсно впливає на різні аспекти розквіту, такі як щастя, самосприйняття та соціальні відносини. У поняття розквіту автори дослідження включили три аспекти добробуту – економічне, психологічне та соціальне благополуччя. Люди, які процвітають, мають життєву мету, повсякчас саморозвиваються і відчують задоволення від життям. Крім того, вчений зазначив, що важливим є досвід любові в дитинстві, тому батьківське тепло – ключовий фактор». Такі дослідження підкреслюють важливість сімейного середовища та батьківського виховання у формуванні щастя та розвитку дітей. Теплі родинні стосунки створюють позитивне середовище для розвитку особистості, самовизначення, позитивного погляду на життя. [24]

2. Психологічний

Цей аспект розглядаємо з точки зору, як криза (тому що цей аспект спостерігається в обох об'єктах дослідження). У кожній родині, між членами родинами виникають проблеми, які переростають у кризу. Це негативне явище, яке щось стопорить, не дає кроку. Родинні кризи можуть впливати на психологічну взаємодію батьків і дітей. Наприклад, діти можуть стати більш інтровертованими, або ж навпаки, виявляти агресивність та бунтівність, що є популярним у віці від 13 до 17 років. «Суспільна увага до психології сімейних взаємин завжди актуалізувалася передусім навчально-виховними проблемами дітей, ступінь розв'язання яких є й буде каталізатором і показником рівня сімейної згуртованості. В умовах тривалих соціально-економічних трансформацій зростає внутрішня сімейна відчуженість як наслідок недосконалих стосунків дорослих. Водночас жодна сім'я потенційно не зможе уникнути конфліктних ситуацій, непорозумінь, оскільки є динамічним утворенням, яке існує в досить невеликому життєвому просторі, куди обмежений доступ сторонніх осіб і де діють власні правила поведінки, діяльності, спілкування, система заборон і заохочень. Значна частка несприятливих ситуацій виникає в побуті». Родина – це велике дерево,

де є корінь, з якого все починається. Потрібно поливати дерево вчасно, обрізати жовте та сухе листя, щоб потім дало плоди. Якщо щось не виходить, то спитати чи дізнатись в того, у кого все добре – це навпаки ілюструє розум та мудрість. Діти спілкуються один з одним, так і батьки (садочок, школа, університет). Потрібно брати поради та прислухатися не тільки до власної думки, а й до суспільства – психологів, інших батьків – та правильно відсортовувати інформацію та робити висновки. [25]

3. Літературний

Література, зокрема, може бути корисним джерелом для вивчення різних аспектів відносин батьків та дітей, включаючи психологічний, соціальний та культурний аспекти. У творах літератури часто зображуються складні взаємини між батьками та дітьми, які можуть бути спричинені різними причинами, такими як різні погляди на життя, релігійні чи культурні переконання, непорозуміння та інші фактори. У таких творах можна знайти портрети різних типів батьків та дітей, а також описи різних форм взаємодії між ними. Одним з прикладів такого твору є драма Івана Котляревського «Наталка Полтавка», в якій зображено взаємини між батьком та дочкою, які розходяться у своїх поглядах на майбутнє та вибір партнера для шлюбу. У творі зображені різні стереотипи поведінки батьків та дітей, які можуть бути актуальними й сьогодні. Драма «Наталка Полтавка» зображує як конфліктні, так і гармонійні відносини між батьками та дітьми в українському суспільстві XVIII століття. Вона також показує, що любов та підтримка батьків можуть мати важливе значення у житті дітей і впливати на їхнє майбутнє. «Проблема стосунків батьки-діти є провідною темою багатьох творів як у світовій, так. Зокрема, і в укр. літературі. Проблема ця вічна, і висвітлюється та розв'язується вона кожного разу дуже цікаво. Головне для розв'язання конфлікту між дітьми та дорослими є усвідомлення його причини». [26]

Розглянемо повість І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я».

Цитати з джерела:

Як відомо, на виховання дітей впливає поведінка їх батьків. В сварливій родині виростають такі ж діти. Якщо батьки тільки наказують, не виявляють поваги до дитини, то потім й дитина поводитиметься так само по відношенню до них.

Мотря та Карпо привчають своїх дітей зневажати іншу рідню. І це стосується не тільки лайливої Кайдашихи, а навіть незлобливих Лавріна, Мелашки та їх діток. Мотря забороняє бачитися свекрусі з онуками, ще й вчить дітей її дражнити.

Скоріш за все така поведінка матері обернеться потім проти неї. Можливо колись Мотрю зневажатимуть власні діти, яких вона сама навчила такому.

Сім'я Лавріна і Мелашки трохи інша. Вони люблять один одного і дітей своїх виховують у повазі до інших. Не забувають вони і стару матір. Але їх також зачепила жага накопичення багатства.

Проблема взаємовідносин між батьками та дітьми виникла в родині Кайдашів тому, що всі вони егоїсти по суті, не здатні йти на компроміси, пробачати іншому.

Отже, літературні твори розкривають різні аспекти цієї проблеми і дають читачам можливість поспостерігати за взаємодією батьків і дітей, проаналізувати їхню поведінку та стосунки. Література також може запропонувати шляхи вирішення конфліктів і покращення стосунків між батьками та дітьми. Вона може надати приклади позитивної взаємодії та підтримки, які сприяють прийняттю, розумінню і толерантності та зміцнюють сімейні зв'язки. [27]

4. Релігійний

У світових релігій сім'я вважається святим і непорушним об'єднанням, а взаємини батьків і дітей є невід'ємною складовою цього об'єднання. Наприклад, у християнській традиції відносини між батьками та дітьми базуються на повазі, любові та допомозі один одному, і вони розглядаються як обов'язок перед Богом. У мусульманській традиції, діти вважаються даром від Бога, а батьки зобов'язані доглядати за своїми дітьми, забезпечуючи їм безпеку, харчування та освіту. У буддистській традиції, взаємини між батьками та дітьми розглядаються як простеження карми, тому батьки зобов'язані дбати про своїх дітей, щоб у майбутньому отримати благодать від Будди.

Україна має багату релігійну спадщину, а стосунки батьків і дітей відіграють важливу роль у релігійному житті українців. Релігійні погляди на сімейні стосунки можуть відрізнитися залежно від індивідуальних

переконань. Українська Православна Церква, найпоширеніша в Україні, надає великого значення сім'ї та сімейним цінностям. У християнській традиції батьки відіграють важливу роль у вихованні дітей та передачі релігійних традицій наступному поколінню. Церква вважає сім'ю основою суспільства і наголошує на необхідності підтримувати такі сімейні цінності, як любов, повага та взаєморозуміння між батьками і дітьми. Для українських католиків Католицька Церква також є важливою у розумінні стосунків між батьками та дітьми. Католицька традиція підкреслює важливість сім'ї та сімейних цінностей, таких як довіра, взаємна підтримка та релігійна віра. Католицька Церква вчить, що батьки повинні виховувати своїх дітей у дусі любові та пошани до Бога і надавати духовну та моральну підтримку протягом усього їхнього життя. Протестанти вірять, що сім'я – це дар Божий і що Бог створив сім'ю для того, щоб люди могли жити разом у любові та злагоді. «Феномен ціннісних орієнтацій як предмет соціолого-філософського аналізу досліджений поки що недостатньо. Найбільш значущим фактором мікросередовища особистості, який чинить вплив на її духовне формування, є рівень морально-психологічних відносин у сім'ї. Саме він є інтегральною характеристикою, яка відображає цінності сімейного життя. Безумовно, культурне і духовне життя як народу, так і окремої особистості повинно розглядатись як динамічна традиція, тобто як духовне відродження попередніх та творення нових вартостей. Визначальним проявом цієї динамічної традиції є життя сім'ї, культурне і духовне, що передається з покоління в покоління. Саме в сім'ї відбувається не тільки передача культурних і моральних цінностей, а й творча взаємодія одного покоління з іншим, вплив особистості на особистість. Сім'я є основою суспільства. Адже в ній народжуються громадяни, і в ній формують ті суспільні чесноти, які є вирішальними для життя і розвитку цілого суспільства. Досвід сімейної спільноти є першим і фундаментальним внеском на благо суспільства». [28]

Взаємини батьків та дітей – це складна психологічна тема, яка досліджує взаємодію між батьками та їхніми дітьми в різних вікових групах та ситуаціях. Взаємини батьків і дітей є основою формування особистості дитини та її подальшого розвитку. «Психологічний клімат сім'ї – це один із могутніх факторів емоційного впливу на дитину. Від атмосфери в сім'ї, морального обличчя батьків великою мірою залежать спрямованість активності дитини, її позитивне або негативне самопочуття, характер особистісних очікувань підростаючої особистості щодо оточуючих людей. На те, як батьки виховують своїх дітей, впливає багато чинників: культура, фінансове становище та рівень стресу, в якому живуть батьки». Вони можуть мати як позитивний, так і негативний вплив на психіку та поведінку дитини.

Позитивними аспектами, на думку психологів, є показ батьків, які демонструють любов та піклування про своїх дітей, співпрацюють з ними та підтримують їх, що сприяє підвищенню самооцінки. Також позитивним вважається відображення батьків, які вміють виправляти поведінку своїх дітей без використання насильства та фізичної кари. «Койфман й інші фахівці вважають, що позитивне виховання є чудовим способом виростити добре пристосованих і щасливих дітей, вона згодна, що постійно випромінювати позитив, насамперед, коли дитина складна, нереально». Щодо негативних аспектів, «замість покарань, крику або методу батога і пряника батькам радять розмовляти з дітьми, пояснюючи їм плюси і мінуси певної поведінки. Цей підхід, який має назву позитивне виховання, вважають золотою серединою між батьківською суворістю і вседозволеністю. Згідно з позитивним методом, якщо хлопчик, приміром, вдарить сестру, батьки мають втрутитися в конфлікт, почекати, поки діти заспокояться, а потім поговорити про те, що відчують обидва, і разом знайти рішення. Психолог із Іллінойсу Емілі Едлінн, яка веде блог під назвою "Мистецтво і наука материнства", пояснює, що такий підхід "орієнтований на співчуття дитині і увагу до емоцій, які лежать в основі тієї чи іншої поведінки. Така взаємодія дозволяє сформувати стосунки з дитиною, засновані на розумінні. Утім, дедалі більше

психологів припускають, що таке виховання має негативні наслідки для батьків, а постійне оберігання дітей від негативних емоцій зашкодить їм у подальшому житті». [29]

1.4 Фактори життя, які формують українське та світове уявлення про серіаліті

Як ми казали раніше – серіаліті є досить розповсюдженим жанром у медіа. Завдяки їм розповідається багато історій через «людей», через обставини життя, де кожен глядач може віддзеркалити власне «Я» або ж знайти вихід чи пораду. Безперечно, цей жанр впливає на формування думки суспільства, громади. Фактори життя – це здатність керувати ефективно своїм життям і навколишнім середовищем, думками, почуттями, поведінкою. [30]

Вони включають до себе:

1. Соціальний статус

«За твердженням Ф. Меріла, під соціальним статусом розуміється становище індивіда в системі соціально-економічної ієрархії. У такому розумінні поняття соціального статусу стало елементом рольової теорії і воно набуває структурного значення, соціальний статус – це показник, який може змінюватися. Також наголошується, що представники одного соціального статусу поділяють схожі цінності, мають схожі інтереси і поведінкові стратегії», - пишеться у праці «Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі» Н. В. Островської. [31]

Іншими словами, можна зробити висновок, що соціальний статус людини може впливати на її можливості, доступ до ресурсів, здатність отримувати певний досвід і почуття, а також на соціальну підтримку. Американський учений Т. Шибутані наголошує, що «особистісна визначеність людини встановлюється тільки у зв'язку з суспільством», і я повністю згодна з цим твердженням. Суспільство забезпечує рамки, в яких люди можуть функціонувати, і визначає соціальні ролі, очікування та

стандарти поведінки. «Не вилазь з рамок» - прислів'я вчить нас важливості дотримання соціальних норм і стандартів поведінки, але в той же час ми повинні пам'ятати, що без соціальної взаємодії людина не може повністю розкрити свій потенціал і сформуванню особистої ідентичності. [32]

2. Освіта та навчання

У науковій праці «Освіта впродовж життя в умовах інформаційно-технологічного суспільства» Лариси Лук'янової пишеться, що «знання впливають на матеріальне й духовне життя людини і стають основним джерелом її подальшого розвитку», і це є правдою. Якщо розтлумачити кожне з «життів», то:

- Матеріальне – знання, які людина отримує у школі, університеті, коледжі, курсах і так далі допомагають людині отримати навички та компетенції, кваліфіковану освіту, які можна використовувати на ринку праці. Також знання з економіки, фінансів та планування можуть допомогти управляти фінансами та досягати фінансової-грамотної незалежності.

- Духовне – етика, філософія, релігія – все це допомагає людині розширити внутрішній світ та зрозуміти набагато глибше людське існування, налагодити гармонію, зв'язок та моральні цінності. [33]

3. Гендерні ролі

Гендерні очікування, стереотипи та соціальні ролі впливають на сприйняття та поведінку людини. «Гендерні стереотипи у нашому суспільстві присутні і панують у житті. Від чоловіків у нас чекають захисту і забезпечення сім'ї, а від жінок материнства, виховування дітей і турботи про сім'ю і сімейний затишок, але зараз ще й самореалізацію і роботу для себе. Багато опитуваних зазначали, що ідеалів не буває, що зараз панує рівноправ'я, але кількість цих думок не значна порівняно з кількістю тих, хто вважає інакше. Жінка й досі «хранителька домашнього вогнища», а чоловік і досі «добувач». Але за результатами дослідження можна зробити висновок, що у сучасному українському суспільстві є багато суперечливих гендерних стереотипів і очікувань у жінок і чоловіків, які можуть призводити до

конфліктів і непорозуміння між представниками різних статей, а також до нерівності представників різних статей у системі соціальних ролей і системі соціальної стратифікації», - кажуть у статті «ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ» Т.В. ЄРМОЛАЄВА та К.В. ШВАБ. [34]

Висновок до розділу

У сучасному українському суспільстві існують гендерні стереотипи та очікування, які впливають на розподіл соціальних ролей. Ці гендерні стереотипи можуть призводити до конфліктів, непорозумінь та нерівності між жінками та чоловіками. Наприклад, очікування, що жінки повинні бути матерями або домогосподарками, які працюють повний робочий день, можуть обмежувати можливості жінок для самореалізації та кар'єрного розвитку. З іншого боку, очікування, що чоловік має бути головним годувальником сім'ї, створює тиск і почуття відповідальності. Розуміння та свідомий перегляд цих гендерних стереотипів є важливим кроком на шляху до більшої рівності та співпраці між чоловіками та жінками, тобто до рівноправного суспільства. [34]

Якщо проаналізувати фактори життя, які формують українське та світове уявлення про серіаліті, то дослідники відокремлюють такі з них:

- українське та світове уявлення про серіаліті визначається культурними та історичними особливостями кожної країни. Національні традиції, цінності, історія та соціокультурні контексти впливають на те, як серіали сприймаються та формуються. Вони створюють можливість побачити українську реальність через призму історій та переживань героїв, а це спонукає глядачів роздумувати над важливими суспільними проблемами та змінами.

- соціальні трансформації: українські серіаліті можуть відображати соціальні зміни, що відбуваються в суспільстві, такі як роль жінок, статус

сім'ї, міжособистісні взаємини і т. д. Вони можуть відображати сучасні проблеми і виклики, з якими зіштовхуються українські громадяни.

- зміна медіа-споживання: зростання доступу до Інтернету та цифрових платформ сприяє поширенню українських витворів і змінює спосіб споживання медіа. Глядачі отримують можливість переглядати українські серіали в будь-який зручний для них час і місце. Це дає їм більшу свободу вибору контенту і дозволяє насолоджуватися українськими серіаліті незалежно від телевізійного ефіру. [35]

Українські серіаліті відіграють важливу роль у формуванні уявлення про серіаліті в українському суспільстві. Вони створюють можливість відображення взаємин батьків та дітей, а також відтворюють культурні традиції і цінності, які є важливими для українського суспільства. Серіаліті можуть бути платформою для висвітлення проблем сімейних взаємин, конфліктів, але також для показу позитивних прикладів родинного життя. Невід'ємною частиною серіаліті є також гендерні стереотипи, які можуть бути присутні в українських серіалах і впливати на уявлення про ролі батьків та дітей. Українські серіаліті також відображають зміни в медіа-споживанні, оскільки зростання доступу до Інтернету та цифрових платформ сприяє їх поширенню і змінює спосіб споживання медіа серед глядачів.

РОЗДІЛ II

АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКИХ СЕРІАЛІТІ З ПРОБЛЕМАТИКОЮ ВЗАЄМИН БАТЬКІВ І ДІТЕЙ

2.1 Огляд українських серіаліті, що показують проблематику взаємин батьків і дітей

«Родина відіграє величезну роль не тільки в житті окремої особистості, а і всього суспільства. Значення сім'ї підтверджується тим, що переважна більшість людей у світі, понад 70 %, живе у родинях – це формальні і неформальні сім'ї. Сфера життєдіяльності родини, безпосередньо пов'язана із задоволенням певних потреб її членів, і є функцією сім'ї. Традиційно саме в родині особистість може отримати допомогу та підтримку у складній життєвій стресовій ситуації. Але протягом свого життєвого існування сім'я постійно стикається з різноманітними труднощами. Житлово-побутові умови, конфлікти з соціальним оточенням, хвороби членів родини, соціальні кризи і, врешті-решт, такий соціальний процес, як війна, – це доволі неповний їх перелік. У зв'язку з цим перед родиною постають складні проблеми, що негативно впливають на життєдіяльність сім'ї» (Інна Шинкаренко). Родина – то є найпотрібніший скарб кожної людини, це відповідальність та опора в складних часах життя, саме взаємини у родині розглядається надалі. [36]

Перший серіаліті, про який хотілося б поговорити – це «Мама» від телеканалу «СТБ». Цей витвір був випущений 19 лютого 2021 року до Дня пам'яті Героїв Небесної Сотні. Сюжет розповідає про долю матері та сина на окупованому Донбасі, що характеризує силу та дух події українського народу під час 2014 року. Складається серіаліті з 2 сезонів по 4 серії у кожному. Тривалість до 50-55 хвилин.

Ідея створення виникла у режисера Валентини Руденко під час опитувань у мережі, де поставали два питання – авторитет матері та вік жінок, діти яких перебувають на війні. Перше опитування зібрало 87%, що

означає авторитет матері є безсумнівним, це двигун. Друге опитування проілюструвало, що жінкам майже всім за сорок, а іноді й менше. «Свій найкращий вік вони проводять у сльозах», - поділилася автор сценарію.

Фінансовою подушкою безпеки для втілення ідеї в реальне життя, за словами Тетяни Кац, продюсеру витвору, був вислів : «Я уже розуміла, що за гроші, котрі пропонує український ринок, ми не зможемо зняти цей фільм. Його треба або знімати добре, або не знімати взагалі. Адже цей ширпотреб, який валиться на людей з телевізора, створюється таким часто через низькі бюджети. Тому ми подали заявку на американський конкурс, організований «USAID». У них якраз була тема «Об'єднуємо Україну», і ми виграли цей грант. Це було 60% необхідного фінансування. Далі домовилися з телеканалом СТБ, який зі свого боку виділив 40%. А коли ми уже були на стадії монтажу, підключилося Міністерство культури та інформаційної політики. І таким чином була створена перша «Мама»». [37]

Назва – «МАМА» - символічна. Материнство може бути зображене як сила, жертвність, любов та захист. У багатьох серіаліті головні героїні є матерями, що надає їм глибоку емоційну сутність та зв'язок з іншими персонажами. Ці цінності можуть впливати на глядачів, особливо на жінок, які сприймають ці персонажі як моделі поведінки або джерело натхнення. Вони можуть надихати жінок бути більш впевненими в собі, сміливими та незалежними. Крім того, ці цінності можуть сприяти розвитку сильної волі та самоствердження. «Мати є ключовим ресурсом для почуття дитини у безпеці, а також запорука її всебічному та гармонійному розвитку навіть у часи війни» (Марія Лугова). Можна зробити висновок, що мати, яка показує свою впевненість, самостійність та позитивний підхід до життя, може стати прикладом для дітей та сприяти їх розвитку та самоствердженню, що є позитивним аспектом взаємин між один одним. Саме цей факт демонструють режисери серіаліті у обох сезонах. [38]

Мова серіаліті – українська. Як каже продюсер (Тетяна Кац), то «я вважаю, що зараз треба знімати українською усе, що можна знімати в

Україні. Інакше ми отримуємо російські наративи, де нас нівелюють, заганяють у вузький спектр таких собі персонажів «любителів сала». Питання мови – дуже важливе, особливо тепер. Бо мова – це той інструмент, котрий ідентифікує нас як народ, як націю». [39] «Після заборони трансляції російських серіалів необхідне було налагодження знімального процесу саме українською мовою. Не можна сказати, що україномовних сценаристів взагалі не було, проте їх кількість була незначною, і тому сьогодні можна спостерігати виховання української сценарної школи» (Спічак А., Дворнік С.). [40]. За даними опитування у науковій статті «Війна у медіа та медіавійни» Іванова В.Ф., Сovenko O.C., Волошенко O.B., розглядається аспект наступний:

Скажіть, проти яких осіб або соціальних спільнот вживається «мова ворожнечі» при висвітленні воєнних подій на Сході країни?

Телебачення	Бойовики, сепаратисти
	Путін, Росія, терористи, Порошенко і його команда
	(телеефір позначений такими ж маніпуляціями та порушеннями стандартів)
	Політики зі Сходу, російські найманці, терористи із місцевих
	ДНР-івці, ЛНР-івці та їхні симпатики, окрім цього вживається мова ворожнечі щодо чоловіків, які не служать зараз у війську (наприклад, в одному із сюжетів у синхроні український військовий назвав їх "девочки", тим самим вжив мову ворожнечі щодо таких чоловіків, ну й, щодо жінок також)
	ДНР, ЛНР, Путін, Росія, Правий сектор тощо
	Представники псевдореспублік, населення донецької та луганської областей, влада Росії
	Тих, що критикують владу або протистоять владі (Партія Регіонів, Комуністична партія, Східні регіони, Майдан, біженці)
	Росія, «ДНР», «ЛНР»
	(те ж саме - меседжі абсолютно однакові)

Саме такий лексикон зустрічається у серіаліті «Мама», що дає ще більше емоційного впливу на глядача. Можна зробити стовідсотковий висновок, що мова викладання серіалу є надзвичайно важливим фактором.

Популярність – за даними телеканалу «СТБ» серіал «став лідером слоту по аудиторії «жінки 35-44, міста 50+» (частка 17,24) та посів друге місце у слоті за комерційною аудиторією 18-54, міста 50+ (частка 10,7). Понад 4,3 млн українців разом з «Мамою» чекали на її зустріч із сином». [41]

Кажуть, історія циклічна – і цей витвір є цьому підтвердженням. Режисер каже : «На жаль, ми живемо під час війни, і тому країна перебуває у двох світах. Там, на сході країни, нас захищають наші найкращі хлопці, наші

герої. По нас стріляють патронами та спотвореною інформацією. Гострота відчуття війни, яка була характерна нам у 2014-2015 роках, сьогодні притупилась, ми навчилися жити з цією війною. Але тисячі мам втратили своїх дітей, тисячі – чекають чи шукають їх. Коли ти живеш на мирній території своїм життям, може здаватися, що війна тебе не стосується, що вона десь далеко. Ні, вона стосується кожного, і мені б хотілося, щоб кожна людина пам'ятала, якою ціною сплачено кожного нашого мирного ранку. Телефільм «МАМА» – ще одне нагадування про це. Це історія звичайної жінки, яка потрапила у тяжкі військові обставини. У її спокійне та розмірене життя, яким живуть мільйони людей, вривається це страшне поняття – війна. Які вона ухвалить для себе рішення, щоб урятувати свою дитину, — глядачі побачать в ефірі». Мені це нагадує сьогодні, коли все знову повторюється, хоча ні – продовжується. Ця війна з країною-агресором продовжують вбивати людей, молодих та старих, дітей та підлітків. Війна на сході країни є реальним конфліктом, що має соціально-політичні та геополітичні причини. Серіаліті, незалежно від їхньої тематики, можуть відображати або створювати образи війни та її наслідків, але вони не можуть бути причиною самої війни або вирішальним фактором її розвитку. На мою думку, наразі є 2 сезони цього серіалу, та буде і 3, і 4, бо наразі, на жаль, багато історій як тут. [42]

«За зав'язкою та деякими передбачуваними сюжетними ходами на кшталт термінового продажу бізнесу заради викупу, втрати грошей через шахраїв та порятунок дитини головного ворога для «налагодження мостів» виявилася небанальна історія про зіткнення двох менталітетів. З одного боку – «бандерівка» з Житомира, з іншого – «сепари» з Луганської області. Точніше, мешканці того боку. На відміну від «укров», «бандерівців» та «піндосів», які в серіалі згадуються регулярно, мешканці непідконтрольних територій у серіалі ніяк особливо не називаються. Швидше за все, в рамках політкоректності та завдання «наведення мостів», а не тому, що не знайшлося придатного героя з українського боку, який розмовляє сленгом», -

пише кінокритик Марія Спалек у рецензії. Якщо розібрати цю цитату дивлячись серіал, то можна зробити висновок, що дійсно, автори більше звернули увагу на життя «того боку» за допомогою ілюстрацій, лексикону, поведінки, але це не зробило витвір гірше. Українці розуміють один одного, а точніше поведінку, а «та сторона» є щось новим та незвичним, тому за ціль була взята демонстрація «нового життя», що вийшло на точний рівень.

«Знімали цей витвір у Києві та Київській області, але у кадрі цього не помітно. Оцінити реалістичність показаного світу зі зрозумілих причин неможливо, але він схожий на те, що описують новини, наприклад, Лозниця у своєму «Донбасі»: беззаконня, страх, розруха та безперспективність. Фото у Інтернеті тому підтвердження» (Марія Спалек). [43]

Переглядавши серії, можна подивитись, що авторка наголосила на тому, що люди поділяються на три типи:

- Махрові вороги;
- Хто дивиться на українців крізь призму ворожої пропаганди;
- Ті, хто співчуває Україні.

Мені здається, що «махрові вороги» можуть бути представлені персонажами, які відкрито зловживають своєю владою, виступають проти головного героя або активно підтримують ворожу сторону. Вони можуть бути зображені як такі, що мають злочинні наміри або сприяють дестабілізації ситуації.

«Хто дивиться на українців крізь призму ворожої пропаганди», можуть бути показані як такі, що піддаються маніпуляціям та ідеологічному впливу. Вони можуть не володіти повною інформацією або бути прихильниками ідеологій, які негативно ставляться до України.

«Ті, хто співчуває Україні» може бути як люди, які розуміють складність української ситуації, співчувають жертвам і підтримують український народ у його боротьбі. Вони можуть виступати в ролі союзників або помічників. [44]

Режисер каже: «Мені нічого не довелося вигадувати, бо практично всі перипетії нашої мами хтось пережив у реальному житті. Я іноді слухала ці історії й думала: «Господи, та жоден сценарист такого не придумав би...». Мені хочеться не просто поспівчувати цим жінкам, а вклонитися до ніг, спочатку за те, що виховали героїв, а потім ще були готовими покласти свої життя за них». І мені здається, що це вийшло. Взагалі, фільми, серіали про війну на Донбасі допомагають зрозуміти масовій аудиторії, хто насправді воює в Східній Україні. У російському соціумі поширене гасло: «Росія ніколи ні на кого не нападала», яке люблять повторювати російські ЗМІ і люди цієї країни, тому для масової російської свідомості всі війни, які веде росія, або «справедливі», або це війни, до яких росія не має ніякого стосунку. Споживання таких серіаліті може впливати на сприйняття аудиторії та їхнє розуміння даної ситуації. [45]

«Мати та дитина є унікальними структурами, чий зв'язок є соціально та біологічно обумовленим, а також необхідним для їх повноцінного існування» (Марія Лугова). [38]

Взаємини матері та сина, дорослих та дітей у серіаліті знято на високому рівні. Міфологія материнства відноситься до системи міфів, легенд, символів і уявлень, пов'язаних з материнством, материнськими якостями та роллю матері в суспільстві. Ця міфологія існує в різних культурах і може мати свої унікальні риси залежно від конкретного контексту. «Материнська прив'язаність підпорядковується виключно вродженим механізмам, які об'єднують людський рід з тваринним (Дж. Боулбі, К. Лоренц, Е. Панов та ін.). Властивість матері емоційно переживати стимуляцію від дитини, виражати свої емоції у взаємодії з дитиною розглядається як її природна особливість». [46]

«Проблема материнства є сучасною для нашого суспільства. Материнство, будучи культурним, психологічним, фізіологічним феноменом, що відтворюється у народженні та вихованні дітей, наповнює життя жінки особливим змістом дозволяє їй реалізовувати у відносинах з дітьми цінності

творчості та переживання, має історію, рівну історії людства». Жінкам часто доводиться поєднувати роль матері з іншими соціальними та професійними обов'язками, що може створювати напруження та конфлікти. Важливо забезпечити підтримку та ресурси для материнства, щоб жінки могли успішно впоратися з цими викликами та розвиватися як особистості. У випадку серіаліті «Мама» жінка, мати досить «професійно» виконує обов'язки матері, байдуже на думку оточуючих, чоловіка – є ціль – врятувати сина, до якої вона йде, незважаючи ні на що. [47]

Другий серіал, який я б хотіла роздивитися – це «Перші ластівки». Складається серіаліті з 2 сезонів по 8 серій у кожному. Тривалість до 45-55 хвилин. Цей соціальний проєкт, не тільки серіаліті, вплітає в історію студентів булінг, сексуальне насилля, батьківський тиск та тему суїциду; «молодіжний трилер про розслідування підліткових суїцидів, булінг, наркотики, одностатеве кохання і складні стосунки дітей з батьками». «Тунік стверджує, що «Перші ластівки» — це на 80 відсотків художня драма, і на 20 відсотків заснована на реальних фактах історія. Автори хотіли створити актуальний продукт, який порушув би табуйовані для телеєфіру теми. Головна локація — столична гімназія № 34. Автори навмисне обрали звичайну школу без ремонту, щоб вона нагадувала більшість шкіл маленьких українських міст». [48]

Перед і після кожної серії з'являється телефон допомоги національної гарячої лінії Ла Страда. «Діти дзвонять, щоб поговорити хоч з кимось. Вони розповідають про непорозуміння з батьками, про насильство вдома і в школі, про побої, зґвалтування. Дзвонять діти-ЛГБТ, вони відчують себе дуже самотніми, бо не можуть поділитися про це ні з ким», - розповідає координаторка національної дитячої «гарячої лінії» Альона Кривуляк. [49]

«За ініціативою Туніка (режисер), у сюжеті використовували реальні історії і типажі. Ними з проєктом поділилася громадська організація «Ла Страда», до якої звертаються люди по термінову психологічну допомогу. Також автори їздили по школах і на умовах анонімності брали інтерв'ю у

підлітків. Тунік стверджує, що «Перші ластівки» — це на 80 відсотків художня драма, і на 20 відсотків заснована на реальних фактах історія. Автори хотіли створити актуальний продукт, який порушив би табуйовані для телебачення теми». [50]

«Режисери «Ластівок» вибрали доволі цікавий наратив: вони відмовилися від картинки, де всі діти хороші, але можуть трапитися кілька «важких підлітків» (термін радянської педагогіки), але не скотилися в «чорнуху», яка була властива фільмам часів перебудови, де всі герої статично погані. У серіалі українського виробництва йдеться про те, що слід шукати причини, які роблять підлітків конфліктними і агресивними чи, навпаки, замкненими і схильними до суїциду. І проблеми ці зовсім не в Інтернеті, а в сім'ї та школі, які, звісно ж, заперечуватимуть це до останнього. (Воздвиженський, 2019). І саме завдяки гостроті, неординарності, на думку журналіста, серіал «Перші ластівки.Залежні» може бути характеризований як «доволі смілива спроба серйозної розмови через художній фільм» (Воздвиженський, 2019). Серіаліті відразу привернув увагу глядачів, причому і підлітків, і батьків, чому сприяли реальні життєві історії, що лягли в основу сюжету». [50]

Будемо говорити відверто, що серіал спрямований на аудиторію 16-22 роки. Це студентське життя, 16-річні дивляться та розуміють, що скоро також чекає університет та студентські роки, а 22-річні – це вже пройшли, та можуть десь знайти себе. Тут ілюструється «секс, наркотики, алкоголь, куріння, порнографія, вебкам-сфера» - тобто багато факторів, які цікавлять молодь у цьому віці.

«Серіал почав важливу дискусію про те, що підлітки - дуже вразливі. Ми хотіли показати їхні проблеми реалістично, консультувалися з психологами, щоб не нашкодити і не травмувати. Сюжет - це художня вигадка, але він заснований на історіях, які доводилося пережити, чути нам. Я сподіваюся, що після перегляду батьки запитають у своїх дітей, як твої справи?», - говорить сценарист і продюсер серіалу Євген Тунік. [48]

Навіть у назві є уособлення – «ПЕРШІ ЛАСТІВКИ - пояснюється це нібито до паралельного життя, іншого життя – тобто дитина, підліток схильна до суїциду». Саме це і спостерігає кожного героя у серіалі. «Заданими Держстату, щороку в Україні близько сотні дітей вчиняють суїцид. а словами психолога та консультанта гарячої лінії організації «Ла Страда» Олени Кривуляк, серіал має нашоувхнути на думку, що батьки не дуже добре знають своїх дітей, і пояснити підліткам, що навіть у кризовій ситуації їм завжди є до кого звернутися». [49]

Тригер – це подразник або подія, яка викликає в людини певну реакцію, зазвичай негативну. Тригер може бути:

- фізичним
- емоційним
- психологічним,

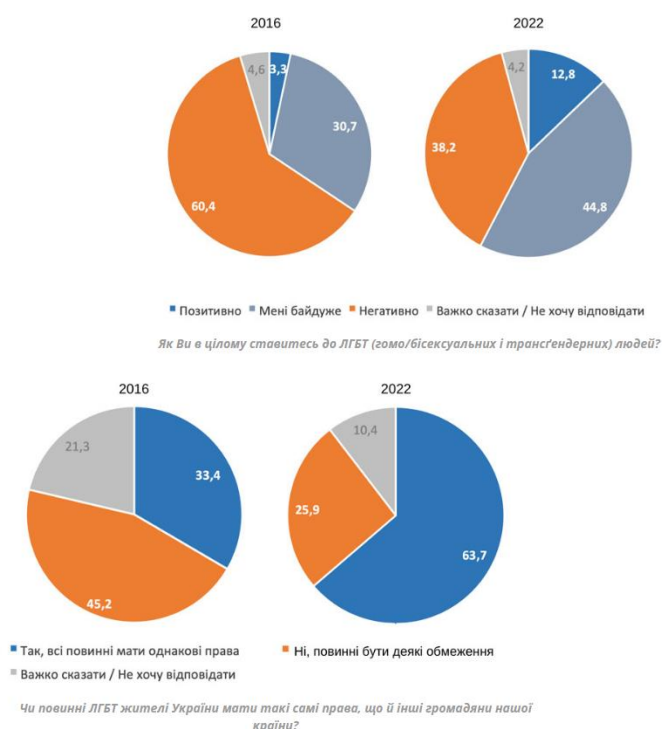
який нагадує про певну подію або досвід в минулому (дитинство), що був пов'язаний з негативними емоціями. Такі подразники можуть викликати стрес, тривогу, гнів або інші негативні емоції. [51]

У серіаліті «Перші ластівки.Залежні» герої мають ці подразники. Дитинство асоціюється з «вам байдуже було на мене», «ви не звертали на мене уваги», «ви постійно були зайняті», спогади про насилля в родині, алкогольну залежність. «Серіаліті для підлітків виявились важливим медійним інструментом взаємодії цифрового покоління підлітків із їхніми батьками и педагогами, іноді шокуючим контентом для дорослих, що, однак, дає ї м можливість побачити тригерні зони їхніх дітей чи вихованців». [50]

Однією з головною проблемою також була ЛГБТ-спільнота. Учасники є громадянами України, на яких поширюються усі права і свободи закріплені в Конституції України. Втім, на практиці українське суспільство в своїй більшості не готове сприймати нетрадиційну сексуальну поведінку як норму для певних соціальних груп, що відбивається на звуженні їх правових можливостей та проявах дискримінації. [52]

"Багато українських каналів люблять спекулювати на цій темі, показують таких людей якимись фріками. Вони ж звичайні люди, і цей хлопець в серіаліті "Перші ластівки" був показаний саме таким. Це важливо", - розповів після прем'єри серіалу Юрій Двіжон, представник ЛГБТ, який колись також зіткнувся з неприйняттям із боку суспільства. [53]

Опитування Київського міжнародного інституту соціології у 2022 році щодо відношення до ЛГБТ-спільноти:

«ЛГБТ-рух є відносно чисельною групою в українському суспільстві, що інституційно динамічно еволюціонує та вимагає забезпечення рівних прав із іншими суспільними групами для свого повноцінного функціонування. Натомість, представники ЛГБТ-спільноти піддаються дискримінації як з боку органів державної влади, так й з боку суспільства загалом» (Д.М. Горєлов). У серіаліті продемонстрована ця ситуація, коли чоловіки подобаються один одному, хочуть бути разом, але суспільство, особливо «виконавчі органи влади» не допускають цього, нарікають та булять, можливо через те, що є певні стереотипи у суспільстві, «менти» не викликають певної довіри серед суспільства. Проблема є актуальною, до початку повномасштабного

вторгнення, у великих містах (Харків, Дніпро, Київ) проводилися паради для покращення ставлення суспільства до спільноти. Автори серіаліті досить досконало та чітко проілюстрували проблему – але виходу немає. Це питання не було закритим до кінця. На мою думку, це було зроблене для того, щоб кожен глядач додумав за авторів вони залишили напіввідкриті двері. [54]

Є ще одна проблема, яка наразі дуже популярна у поганому сенсі, – це вебкам. Дуже багато дівчат в Україні беруть участь у цій «роботі», де гарантують великі та прості гроші за позування на камеру. У Києві є багато точок з такими «офісами», такий бізнес існує та підтримується владою. Вебкам-бізнес – це інтернет-проституція, одна з галузей підпільної порноіндустрії. «Це така сфера інтернет-бізнесу, що побудована на спілкуванні веб-моделі і чоловіка-спостерігача в онлайн відеочаті, на оплатній основі, за яке чоловіки автоматично сплачують гроші. Подібне явище виникло у 1999 р., коли деякі моделі засвоїли можливості інтернет-простору і стали показувати приватні шоу через веб-камеру» (В. С. Батиргареєва). Ресурси інтернету просто заповнені інформацією про набір моделей до студій. Наприклад, robota.ua, work.ua і так далі. «За українським кримінальним законодавством особи, які вербують жінок до вебкам-студій, укладають відповідні угоди із сайтами, орендують приміщення, набувають необхідну для відеотрансляції апаратуру і так далі» (В. С. Батиргареєва). [55]

Ця проблема відкрито показується у серіаліті, де головна героїня шукає увагу від «читачів та переглядів», але насправді – хоче почути від рідних три слова «Я тебе кохаю». Ситуація з дівчатами-біженцями, які примушують працювати у вебкам-індустрії, є серйозною проблемою, яка потребує уваги та заходів для захисту прав та добробуту цих осіб. Дівчата-біженки зазнають великого тиску та експлуатації в сфері вебкам-індустрії. Вони можуть бути примушені займатися цією діяльністю через економічну незахищеність, брак можливостей для отримання освіти та працевлаштування. «Як правило такі пропозиції надходять через соцмережі, наприклад Telegram, варто лише розмістити резюме на сайтах з пошуку

роботи. Якщо ви отримали пропозицію "роботи" в проституції, і хочете, щоб злочинна діяльність сутенерів була припинена, а самі вони покарані, то є дві правоохоронні організації, куди перш за все можна звернутись: 1) Департамент боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми і 2) Кіберполіція». [56]

Це психологічна проблема, дівчата, в яких все добре в родині, немає проблем у рідних з алкоголем, наркотиками і так далі – не підуть до цієї сфери. Але ж тут, хочу зауважити, що інколи здається, що це «єдиний вихід» із ситуації, яка склалася, але ні, то не так. Тому Олексій Гладушевський, генеральний директор «Нового каналу» каже : «Ми хотіли, щоб дорослі звернули увагу на цей серіаліті, щоб вони почали цікавитись, чим живуть їхні діти і налагодили з ними діалог. Здається, це і так зрозуміло, але дуже багато людей цього не роблять. Сподіваюсь, це і буде головною емоцією і дією, яку викличе цей серіаліті». [57]

Насилля та прояв агресії – ще одна проблема, яка висвітлюється у серіаліті. «Український глядач на своєму телеекрані бачить сцени агресії в середньому кожні 6 хвилин, а в період з 19.00 до 23.00, коли біля екрана збирається найбільша глядацька аудиторія, цей умовний інтервал збільшується до 12 хвилин» (Христенко Я.). [58]

Робимо висновок, що тема серіаліті має буде актуально задля того, щоб глядач утримувався та дивився з цікавістю до кінця, роздумував та уявляв подальші дії персонажів.

2.2 Оцінка позитивних та негативних аспектів відображення взаємин батьків і дітей у серіалах

В українському контексті деякі серіали отримали позитивну оцінку за показ важливості родинних зв'язків, згуртованості та підтримки – серіаліті «Мама». У той же час, існують серіаліті, які відображають негативні аспекти взаємин батьків і дітей, такі як домінування батьків, насильство в сім'ї, або навіть зовсім відсутність родинних зв'язків – серіаліті «Перші

ластівки.Залежні». Ці аспекти можуть мати негативний вплив на психологічний стан глядачів, зокрема на дітей та підлітків. Загалом, взаємини батьків і дітей у серіаліті можуть бути різними і відображати як позитивні, так і негативні аспекти.

Таблиця 1 : Зображення взаємин батьків і дітей в українських серіаліті за думкою респондентів (опитування було створене 14.05.2023, було розміщене у соціальних мережах – доступ мали всі користувачі мережі Інтернет)

Зображення реалістичне, дійсно показує що взаємовідносини у кожній сім'ї різне
В основному, в залежності від жанру серіалу звісно, я бачу роль батьків, які виховують не належним чином дітей, а саме: відсутність уваги, комунікації, незацікавленість в їх хоббі чи заняттях. Можна ще додати, що діти грають роль "нікому не потрібних горобців", які "по сценарію" живуть самі по собі.
Позитивним
Інколи є позитив, але здебільшого режисер.и показують взаємини не сприятливими, негативними, і тут думка поділяється - багато хто побачить себе, а хтось навпаки буде думати, що слава Богу в мене не так
Взагалі не співпадає з реальністю
Здається, занадто погані

Як бачимо, думки розділилися – хтось вважає, що зображення реалістичне, а хтось, що взагалі не співпадає з реальністю. Такі відповіді ми отримали, тому що не були зазначені серіаліті «Мама» та «Перші Ластівки. Залежні», а в цілому. Це дослідження показує, що у серіаліті є як негативні, так і позитивні сторони, але у двох випадках воно реалістичне, що є близьким до глядача. Основні проблеми взаємин батьків та дітей : відсутність уваги, спілкування, інтересу до життя. «Дитячо-батьківські взаємини – це культурно-історичний феномен, який знаходиться під впливом суспільних норм і цінностей. Саме взаємини з батьками є фундаментом всіх інших соціальних зв'язків дитини. Крім того, вони відіграють визначальну роль у розвитку самопізнання: через них дитина оволодіває досвідом ставлення не тільки до інших, але і до самої себе» (Таїсія Георгіївна Цуркан). [59]

Якщо брати до уваги два серіаліті – «Мама» та «Перші ластівки.Залежні», то бачимо, що у першому випадку є позитивний аспект, бо матір розкривається під символом сили та мужності, в той час як у

другому – матір не має права на кохання, повагу, власну думку або ж навпаки – є руйнівницею відносин з дитиною або родиною в цілому. Якщо брати до уваги аспект впливу витвору на громадськість, то за думкою фахівців, а саме А.В.Осадчої – «Багатьох батьків схвилював сюжет серіалів і вельми недитячі, на їхню думку, проблеми, які підіймалися в фільмах. Однак творці серіалів запевняють, що це реальність, з якою сучасні діти стикаються щодня. Некоректно удавати, що це всього лише художня вигадка. Відзначимо, що статистика гарячої лінії правозахисної організації «Ла-Страда Україна», чий номер зазначений в титрах серіалу «Перші ластівки.Залежні», підтверджує це. Після виходу першої серії в організацію звернулися сотні дітей, які розповідали про побої вдома, спроби самогубства і свої страхи. Підлітки наважилися звернутися за допомогою, тому що побачили, що у них схожа ситуація. Цей факт дає підстави стверджувати, що серіали можуть мати і позитивний вплив на сучасну молодь». [60]

«Шкода, адже конфлікт між молодими людьми та батьками, також пов'язаний з недовірою один до одного, досить грамотно побудований» [50]

Взаємини батьків та дітей – це складна психологічна тема, яка досліджує взаємодію між батьками та їхніми дітьми в різних вікових групах та ситуаціях; є основою формування особистості дитини та її подальшого розвитку. Батьківські стосунки можуть впливати на формування самооцінки дитини, її стосунки з собою та іншими, емоційну стабільність та рівень стресостійкості. Якщо український серіаліті показує здорові та партнерські стосунки між членами сім'ї, виховання та освіти дітей, різні аспекти сімейного життя, він може мати позитивний вплив на формування ставлення до батьківсько-дитячих стосунків. Однак, якщо серіаліті зображує негативні аспекти стосунків між батьками та дітьми, такі як насильство, алкоголізм чи інші форми жорстокого поводження, це може мати негативні наслідки. Варто також зазначити, що вплив українських серіаліті на формування ставлення глядачів до стосунків між батьками та дітьми залежить від різних факторів, таких як вік, цінності та життєвий досвід глядачів. Тому важливо, щоб

телевізійні продюсери та сценаристи відповідально підходили дозображення стосунків між батьками та дітьми у своїх витворах.

Таблиця 2 : Прояв позитивних аспектів взаємодії між батьками і дітьми в українських серіалі

Майже в кожному серіалі
Рідко. Трошки позитивного виховання я бачила у серіалі "Спіймати Кайдаша". Мелашка та Лаврін першу дитину дуже полюбили і давали їй достатню батьківську увагу, але з часом з'явився інший син. Однак поява другої дитини не означало, що батьки охолонули до них. Лаврін в Мелашка були зайняті своїми сімейними справами.
Більше ні, чим так
Тільки в кінці серіалу)
Хотілося б частіше
Не часто

Важливо, щоб телевізійна продукція не тільки відображала різноманітність сімейних взаємин, але й показувала позитивні приклади та сприяла формуванню конструктивного ставлення до сімейних взаємин. За даними дослідження Ірини Городенської «ТВ-продукція як інструмент впливу на глядача» серіалі «Перші ластівки.Залежні» та «Мама» мають суттєво різний вплив на ставлення глядачів до взаємин батьків і дітей. Серіалі «Перші ластівки.Залежні» має негативний вплив на глядачів, особливо на молодь, тому що він показує неправильні та шкідливі моделі поведінки батьків та дітей. У серіалі батьки, зокрема, замість того, щоб спілкуватись та допомагати дітям, займаються власними проблемами та втручаються в особисте життя дітей, що призводить до конфліктів та негативних наслідків. У свою чергу, серіалі «Мама» має позитивний вплив на глядачів, оскільки показує позитивні моделі взаємин батьків та дітей. У серіалі головна героїня допомагає своєму сину у складних ситуаціях, підтримує та знаходить з ним спільну мову, а головне – ілюструє прислів'я «Краще сім раз горіти, аніж один раз овдовіти», що змушує глядачів переосмислити свої ставлення до батьківської ролі та взаємин з дітьми. Спільне між двома виробами – happy end. Хтось знаходить спільну мову з батьками, вирішує проблеми разом, слухає один одного, врятовують зі

складних обставин, все стає на місце. І тут буде доцільна думка Б. Спока щодо рекомендацій засобів виховання дітей :«Виявляйте чуйність, враховуйте бажання і волю своєї дитини. Але обережно, не дозволяйте дитині перетворювати вас на раба, пам'ятайте, що найголовнішу роль мають відігравати батьки, батьківський авторитет. Я маю на увазі справжній авторитет, а не авторитарність. Йдеться не про покарання дитини, а про вміння навчити її тому, що добре і справедливо. Треба домагатися того, щоб у покаранні як методі виховання, просто не було необхідності». [61]

РОЗДІЛ ІІІ

ВПЛИВ УКРАЇНСЬКИХ СЕРІАЛІТІ НА ФОРМУВАННЯ ВЗАЄМИН БАТЬКІВ І ДІТЕЙ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

3.1 Роль серіаліті у формуванні стереотипів щодо взаємин батьків і дітей

Серіаліті можуть використовувати різноманітні стереотипи та кліше, які спрощують стосунки між батьками та дітьми в сюжетних цілях. Наприклад, батьки можуть показувати конфлікти, в яких вони неадекватно реагують на поведінку своїх дітей або не роблять належного внеску в їхній розвиток. Це може сприяти формуванню стереотипів несприятливих стосунків між батьками та дітьми.

«Стереотипи, у тому числі й гендерні, часто породжують занадто умовне й спрощене уявлення про людей, формують очікування й установки у відношенні інших, сприяють спрощеному сприйняттю й позбавляють вигід пізнання окремою неповторною особистістю». [62]

«Що засвоюють діти, які через десять років будуть будувати власні стосунки, формувати сім'ї та виховувати дітей? Чи можемо ми довірити сучасним серіалам соціалізацію дитини? Адже за оцінками експертів, діти у віці від 5ти до 8ми років відчують задоволення від вербального гумору, це ще більш сильно виражено у дітей 8–12 років. Вони дивляться гумористичні серіали і будуть дивитися надалі, несвідомо засвоюючи гендерні стереотипи. Медіа є нашою реальністю, від цього не заховасешся». [63]

«Усі багаті крадуть», «дитина зобов'язана неухильно слухатися батьків», «кожна жінка повинна народити», «чоловіки не плачуть»... Перелік подібних виразів можна продовжувати нескінченно. Стереотипи жахливі, адже вони нещадно узагальнюють і повинні всіх під один гребінець, не враховуючи індивідуальність кожної людини». [64]

«В сучасному інформаційному суспільстві можна спостерігати достатньо поширений і тривожний сигнал – втрату здатності людини мислити індивідуально, відчувати філософську істину розумом». [65]

Тобто, всі почали мислити шаблононо. І ця шаблонність є дуже вразливою. Стереотипне мислення є недосконалістю людського сприйняття, і воно може бути виправленим за допомогою освіти, саморозвитку та відкритого діалогу з різними людьми – емпатії. «Єдиного загальноприйнятого визначення терміну «емпатія» у психології немає. Наприклад, Г. Ю. Чередник та О. О. Лоза трактують це поняття як усвідомлення емоційного стану іншої людини і здатність розділити її досвід, а також зазначають, що емпатія може проявлятися у вигляді співпереживання та співчуття». [66]

«Ну що ти нюняєш, як дівчинка», «Мужики не плачуть!» - саме ці стереотипи висвітлюються у деяких сценах «Перші ластівки. Залежні». Батько б'є матір, молодший син на це ніяк не реагує, бо звик. Старший син намагається захистити матір, але перед цим впливають «перед очима» картинки з дитинства, коли батько принижував. І саме в цей момент батько починаю «кидати» стереотипи до сина. Закінчується все бійкою.

«ДІВЧИНКА ДОПОМАГАЄ МАМІ, ХЛОПЧИК — ТАТОВІ» - цей стереотип також ілюструється у серіаліті «Перші ластівки.Залежні». Коли дівчина, яка чекає прояв кохання від матусі тільки й чує «я не можу зараз, я зайнята», тому підліток все більше проводить часу з батьком. Тут порушується стереотип, що дівчина має проводити час та допомагати тільки матусі. [67]

«Будь розумнішою/будь милою/будь жіночною» - цей стереотип також зустрічається у серіаліті «Перші Ластівки.Залежні». Дівчина живе у християнській родині, де Бог – то є все. Матуся «навішує» ярлики, зо дівчина має бути найрозумнішою, найчемнішою, ніде та ні з ким не гуляти, спілкуватись. Одразу зрозуміло, що дівчина-підліток робить все від матусі «в тиху», та ще й починає займатися веркам-проституцією. [68]

Отже, іншими словами, стереотипи присутні в українських серіаліті. «Загалом, стереотипи в гендерній соціалізації часто нав'язують нормативи поведінки минулого, які не спрямовані в майбутнє. Дуже важливим аспектом є те, що гендерні уявлення підростаючого покоління закладаються у батьківських сім'ях та освітніх навчальних закладах. Тому в сучасних умовах життя нашої держави постає потреба в формуванні здатності до постійної ломки стереотипів мислення, діяльності та поводження щодо чоловіків і жінок». Навчальні заклади та сім'ї можуть відігравати важливу роль у розширенні уявлень дітей про гендерну рівність та підтримці їх у здійсненні гендерно-нейтрального вибору. Важливо створити середовище, де діти можуть розвивати свої інтереси та здібності незалежно від гендерних очікувань. [69]

3.2 Вплив серіаліті на уявлення про сімейні цінності

Дослідження впливу серіаліті на уявлення взаємин батьків і дітей, сімейних цінностей у сучасному українському суспільстві є цікавою та актуальною темою. Оскільки сучасне телебачення надає широкий вибір серіаліті, які представляють різні моделі сімейних взаємин, важливо зрозуміти, як ці програми можуть вплинути на глядачів.

Таблиця 3: Як часто в українських серіаліті акцентується увага на важливість родинних цінностей та взаєморозуміння між батьками і дітьми

Часто
В українських серіалах герої показують, що родина то святе і чіпати та лаяти на сім'ю не можна. Тож, майже у кожній другій кінострічці, яка показує старовину України, режисери намагаються зберегти цю мармурову стіну "сім'я", яку ніхто з героїв не має право колоти.
Дивлячись в яких серіалах
Завжди
Дуже рідко
Часто

«Цінність сім'ї і довіра до неї залишаються стабільно високими у суспільній свідомості. Так, за даними Інституту соціології НАН України, за

останнє двадцятиліття за рівнем довіри населення сім'я займає перше місце серед усіх соціальних інститутів. Індекс довіри до неї в опитуванні населення 2008 р. складав 4,6 %, тоді як індекс довіри до церкви – 3,5%, до колег – 3,5%, до засобів масової інформації – 2,9%, міліції – 2,4%, уряду – 2,4%».

[70]

«Українська сім'я, родина пройшла тривалий еволюційний шлях свого розвитку та становлення і продовжує його на сучасному етапі, під тиском складних і суперечливих соціально-політичних, економічних та культурних умов українського суспільства. Необхідно відзначити, що реалії українського суспільства віддзеркалилися на стані сучасної сім'ї, батьківстві, народженні та вихованні дітей, стилі стосунків між батьками та дітьми, формуванні особистісних якостей, потреб і цінностей дітей тощо». [71]

У нашому випадку – серіаліті як ніколи впливають на формування сімейних цінностей між батьками та дітьми. У витворах, які розглядаються є важливі цінності, такі як:

- любов і підтримка: віра в значущість взаємної любові, підтримки і допомоги в сім'ї.
- взаємодопомога: готовність надавати допомогу і підтримку один одному в складних ситуаціях і викликах життя.
- подолання труднощів: показ батьківської підтримки та співпраці при подоланні життєвих труднощів, що демонструє важливість сімейної солідарності.
- безумовна любов: акцент на тому, що сімейна любов не залежить від зовнішніх чинників і завжди залишається сильною та надійною.

Таблиця 4: Аспекти які хотіли б бачити респонденти більше у взаєминах батьків та дітей

Взаємоповаги та взаєморозуміння одне до одного

Не можу відповісти.

Підтримка!!!

Слухати та не лаяти на дитину, підлітка

Більше подій які дійсно є в реальному житті

Любов, турботу

ВИСНОВКИ

В дипломній роботі на тему «Проблематика взаємин батьків і дітей в українських серіаліті – реальність сьогодення» було проведено аналіз сучасних українських серіаліті з огляду на взаємини між батьками і дітьми. Результати дослідження показують, що проблематика взаємин батьків і дітей є актуальною та важливою темою в сучасному українському кіно. Отже, як ми бачимо після вищесказаного – серіаліті – це масовий вплив та демонстрація, віддзеркалення. Я обрала саме ці 2 джерела, тому що як на мене, тут підняті глобальні та актуальні проблеми сьогодення, через які можна прослідити лінію життя людини, зрозуміти чому так, знайти відповідь на питання та не допускати помилок, або ж просто розуміти мораль. У серіаліті були виявлені різноманітні аспекти взаємин батьків і дітей, включаючи комунікацію, конфлікти, підтримку, виховання та формування цінностей. Було встановлено, що серіаліті можуть відтворювати як позитивні, так і негативні аспекти сімейних взаємин, впливаючи на уявлення глядачів про реальність взаємин між батьками і дітьми. В результаті дослідження було виявлено, що українські серіаліті не завжди відображають реальні проблеми та виклики, з якими зіштовхуються батьки та діти у сучасному суспільстві. Більшість серіаліті стверджують ідеалізовані уявлення про сімейні взаємини, використовуючи стереотипи та спрощені сценарії. Проте, відзначено, що серіаліті можуть мати позитивний вплив на глядачів, спонукаючи до задуму над власними сімейними цінностями та стосунками. З огляду на проведений аналіз, рекомендується подальше дослідження впливу українських серіаліті на уявлення глядачів про взаємини батьків і дітей, а також розробка та виробництво серіаліті, які більш точно відображали реальність сьогодення та сприяли конструктивним діалогам та розумінню між поколіннями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес: Матеріали міжнар.наук.-теор. конференції студ. та аспір. 8 - 9 квітня 2020 року: - Харків: НТУ „ХПІ”, 2020. – 496 с. – Укр, рос., англ., франц. Мовами - Режим доступу: : <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/38683c70-2179-4486-a01b-6bb1cc402d15/content#page=97>
2. Міждисциплінарне пізнання закономірностей сучасного екранного дискурсу: зб. наукових праць / відп. ред. Г. П. Чміль, І. Б. Зубавіна. – К.: Ін-т культурології НАМ України, 2014. — 240 с. – Режим доступу: https://shron2.chtyvo.org.ua/Zbirnyk_statei/Mizhdystsyplinarne_piznannia_zakonomirnostei_suchasnoho_ekrannoho_dyskursu.pdf?PHPSESSID=tie7h95qoeqst4iablgdp5r3u0
3. ВАНЮШИНА О. СЕРІАЛ ЯК ФЕНОМЕН МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ : ВІСНИК КНТЕУ 3. Київ, Україна, 2009. 11 с. – Режим доступу: <http://visnik.knute.edu.ua/files/2009/03/14.pdf>
4. Яблоновська Н. Сучасний Серіал як заСіб вирішення проблеми гендерної нерівноСті («Гра престолів»). Велика Бердичівська вулиця, 40, Житомир, 10008, 2017. 87 с. – Режим доступу : file:///D:/загрузки%20опера/obraz_2017_2_12.pdf
5. Інтернет-ресурс : <https://markets.nielsen.com/ua/uk/about-us/nielsen-families/>
6. Христенко Я. ТЕЛЕСЕРІАЛИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ТА ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ : Дипломна робота. Херсон, 2020. 65 с. – Режим доступу : http://ekhsuir.kspu.edu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12622/Khrystenko_fkm_2020.pdf?sequence=1
7. Інтернет-ресурс : https://uk.wikipedia.org/wiki/Українські_серіали

8. Інтернет-ресурс : <https://cedem.org.ua/news/nabuv-chynnosti-zakon-promovni-kvoty-na-telebachenni/>
9. Фісенко Т. В. КІНЕМАТОГРАФ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ : Дисертація. Київ, Україна, 2020. 223 с. – Режим доступу : <file:///D:/загрузки%20опера/190102-Текст%20статті-431031-2-10-20200130.pdf>
10. Інтернет-ресурс : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2561557-zakon-pro-movni-kvoti-na-tb-v-dii-so-zminilos-za-persij-tizden.html>
11. Інтернет-ресурс : <file:///C:/Users/пк/Downloads/10619-Текст%20статті-21181-1-10-20180501.pdf>
12. Інтернет-ресурс : https://uk.wikipedia.org/wiki/Війна_на_сході_України
13. Бондаренко В.Д А. Т. Інноваційні технології в галузі культури : КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ. Київ, Україна, 2017. 94 с. – Режим доступу : https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/18295/almanach_4_print.pdf?seq
14. Інтернет-ресурс : <file:///C:/Users/пк/Downloads/155519-Текст%20статті-338502-1-10-20190131.pdf>
15. Інтернет-ресурс : <https://suspilne.media/193361-najpopularnisim-vidomdozvilla-u-2021-roci-buv-pereglad-filmiv-ta-serialiv-opituvanna/>
16. Шумейко О. В. ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ СІМ'Ї В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ. 2011. 144 с. – Режим доступу : file:///D:/загрузки%20опера/Fmpp_2011_1_16.pdf
17. Інтернет-ресурс : <https://www.inforum.in.ua/conferences/21/61/467>
18. Діана Пошва. ВПЛИВ ЕМОЦІЙНОГО КЛІМАТУ СІМ'Ї НА ФОРМУВАННЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКА : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 4-5 листопада 2022 року. Україна, 2022. 245 с. – Режим доступу : http://psr.wunu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/2-ТОМ_Materiali-konferencii.pdf#page=72

19. Гірняк А.Н Д. В. ВПЛИВ ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКИХ ВЗАЄМИН НА РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНО-ПОЧУТТЄВОЇ СФЕРИ ДИТИНИ. 144 с. – Режим доступу : <file:///D:/загрузки%20опера/Збірник+тез-112-114.pdf>
20. Формування гуманних взаємин батьків з дітьми молодшого шкільного і підліткового віку: монографія / Л. В. Гончар. – Київ : ТОВ "Задруга", 2017. – 360 с. – Режим доступу : <https://core.ac.uk/download/pdf/185263247.pdf>
21. Л. В. Гончар. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГУМАННИХ БАТЬКІВСЬКО-ДИТЯЧИХ ВЗАЄМИН : ДИСЕРТАЦІЯ. Київ, Україна, 2018. 510 с. – Режим доступу : https://lib.iitta.gov.ua/710966/1/Gonchar_dis.pdf
22. Іноземцев В.А. Філософські аспекти виховання дітей у педагогічній спадщині М. Пирогова : Постметодика. 2013. 29 с. – Режим доступу : <http://pano.pl.ua/pm/pdf-1-f-w/PM-110.pdf#page=28>
23. Leon Kuczynski. «The Changing Nature of Parent-Child Relationships in Later Life: A Relational Perspective». 2003. 488 p. – Режим доступу : https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=qUk5DQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA67&dq=«The+Changing+Nature+of+Parent-Child+Relationships+in+Later+Life:+A+Relational+Perspective»+&ots=h47rj4jLeN&sig=s2DKZnvFooQ1s1DMQnZv5MkPO4s&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
24. Інтернет-ресурс : <https://life.pravda.com.ua/society/2020/03/21/240298/>
25. Психологія сім'ї: підручник / за ред. В. М. Поліщука. Суми: Університетська книга, 2021. 248 с. – Режим доступу : <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0d568e5b-550b-4b91-8bb3-8e6a23057f58/content>
26. Інтернет-ресурс : https://vuzlit.com/583597/aktualnist_problemi_stosunkiv_batkiv_ditey_povisti_kaydasheva_simya

27. Інтернет-ресурс : <https://www.ukrtvory.com.ua/problema-batkiv-i-ditey-u-povisti-kaydasheva-simya.html>
28. О. Волинець. РЕЛІГІЯ В СИСТЕМІ СВИТОГЛЯДНО-МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА. 2007. 71 с. – Режим доступу : <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/25356/11-Volinet.pdf>
29. Інтернет-ресурс : <https://vseosvita.ua/library/embed/0100gq7r-d71b.doc.html>
30. Л. М. Яворовська Г. С. Філоненко. ФАКТОРИ СТАНОВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ : "Наука і освіта", №12. 2014. 220 с. – Режим доступу : <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6891/1/Yavorska%2C%20Filonenko.pdf>
31. Лубенець Юлія Миколаївна. СОЦІАЛЬНА МАРГІНАЛЬНІСТЬ В СУСПІЛЬСТВІ. 212 с. – Режим доступу : <https://kpibs.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/126/2022/01/Суспільні-науки-в-Україні-та-світі-1.pdf#page=101>
32. Мойсеєнко В.В Блинова О.Є. СОЦІАЛЬНИЙ СТАТУС У КОНТЕКСТІ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. 2018. 582 с. – Режим доступу : https://zr.edu.ua/uploads/dept_s&r/2018/conf/3/zbirka.pdf#page=398
33. Лук'янова Лариса Борисівна. ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО СУСПІЛЬСТВА. 2019. – Режим доступу : <file:///D:/загрузки%20опера/87-Текст%20статті-236-1-10-20200119.pdf>
34. Т.В ЄРМОЛАЄВА К.В ШВАБ. ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ. Дніпро, 2017. – Режим доступу : <http://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/2900/1/15.pdf>
35. ГУРЧІАНІ ХАТУНА ДЖИМШЕРІВНА. ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ СУЧАСНИМ

- УКРАЇНСЬКИМ ТБ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ СВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ : Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара. Дніпро, 2016. 191 с. – Режим доступу : https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/dissertations/K08.051.19/dissertation_572b3baaa899b.pdf
36. Інна ШИНКАРЕНКО. СІМ'Я В УМОВАХ ВІЙНИ: ПСИХОЛОГІЧНІ, ПСИХОСОЦІАЛЬНІ ТА ПСИХОПАТОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ : Науковий вісник ДДУВС. Київ, Україна, 2022. 8 с. – Режим доступу : <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2023/04/S2/s-2-2022-550-557.pdf>
37. Інтернет-ресурс : <https://shumsk.info/як-знімали-український-фільм-мама-ро/>
38. Марія Лугова. ОСОБЛИВОСТІ МАТЕРИНСТВА ТА ДИТИНСТВА У ПЕРІОД ВІЙНИ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ. Харків, 2022. 10 с. – Режим доступу : <file:///D:/загрузки%20опера/articles-2179035.pdf.pdf>
39. Інтернет-ресурс : <https://shumsk.info/як-знімали-український-фільм-мама-ро/>
40. Іванов В.Ф Совенко О. Волошенюк О.В.С. Війна у медіа та медіавійна. Київ, Україна, 2014. 14 с. – Режим доступу : https://www.aup.com.ua/uploads/Reliz_Media_War_Oct_14.pdf
41. Інтернет-ресурс : <https://www.stb.ua/serial/ua/2021/02/20/vseukrainskaya-premera-dramy-mama-stala-liderom-pokaza/>
42. Інтернет-ресурс: <https://www.stb.ua/ua/2021/01/18/osnova-film-prodakshn-snimaet-dlya-stb-film-mama-s-olesej-zhurakovskoj-v-glavnoj-rolj/>
43. Інтернет-ресурс : <https://detector.media/kritika/article/185363/2021-03-01-seryal-mama-o-chem-govoryt-s-donbassom/>
44. Інтернет-ресурс : <https://umoloda.kyiv.ua/number/3667/164/152259/>
45. Інтернет-ресурс: <https://umoloda.kyiv.ua/number/3667/164/152259/>

46. М. В. Нероба. МАТЕРИНСТВО ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН. 2015. 90 с. – Режим доступу : file:///D:/загрузки%20опера/pptp_2015_3-4_21.pdf
47. Даниленко Н.В Бєліцька К.В. ОБРАЗ МАТЕРИНСТВА ТА МАТЕРІ У ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ. 2021. 437 с. – Режим доступу : <https://eu-conf.com/wp-content/uploads/2021/12/TRENDS-IN-THE-DEVELOPMENT-OF-SCIENCE-AND-PRACTICE.pdf#page=282>
48. Інтернет-ресурс : https://texty.org.ua/fragments/98197/Buling_simejne_nasylstvo_gomoseksualnist_Serial_pro_pidlitkiv-98197/
49. Інтернет-ресурс : <https://babel.ua/texts/37936-vihodit-ukrajinskiy-serial-pro-nasilstvo-i-pidlitkoviy-sujicid-pershi-lastivki-podivitsya-yogo-yakshcho-u-vas-ye-diti>
50. Олена Росінська. ЖИТТЯ НА ГРАНІ: ГОСТРА ПРОБЛЕМАТИКА СЕРІАЛІВ ДЛЯ ПІДЛІТКІВ. вул. Левка Лук'яненка, 13-Б, Київ, 04212, Україна, 2023. 9 с. – Режим доступу : [file:///D:/загрузки%20опера/romankozlov,+6+Росінська%20\(1\).pdf](file:///D:/загрузки%20опера/romankozlov,+6+Росінська%20(1).pdf)
51. Інтернет-ресурс : <https://zkol.org.ua/?p=15916>
52. Інтернет-ресурс : <https://www.bbc.com/ukrainian/features-50536354>
53. Інтернет-ресурс : <https://mbr.com.ua/uk/news/mediananny/784-pervye-lastochki-kak-metod-spaseniya-podrostkov-ot-suicida-n>
54. Д.М Горєлов. "Стан та проблеми ЛГБТ-руху в Україні". Аналітична записка. 2013. – Режим доступу : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gromadyanske-suspilstvo/stan-ta-problemi-lgbt-rukhu-v-ukraini-analitichna-zapiska>
55. Батиргарєєва В.С. Новий вид злочинності у сфері моральності, пов'язаний із використанням інформаційно-телекомунікаційних систем як об'єктів критичної інфраструктури. 8 с. – Режим доступу : <file:///D:/загрузки%20опера/274-Article%20Text-510-1-10-20190623.pdf>

56. Інтернет-ресурс : <https://novy.tv/ua/pershi-lastivki/news/2019/12/06/oleksiy-gladushevski-noviy-kanal-porushiv-tishu/>
57. Інтернет-ресурс : <https://www.facebook.com/groups/femuanordicmodel/posts/1535974656608642/>
58. Христенко Яна. ТЕЛЕСЕРІАЛИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ТА ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ. Херсон, 2020. 65 с. – Режим доступу : http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/12622/Khrystenko_fkm_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y
59. Цуркан Т.Г. ВЗАЄМИНИ ДИТИНИ І БАТЬКІВ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ФАКТОР ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ. Чернівці, 2015. 6 с. – Режим доступу : https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2015/JRN_3/PDF/23.pdf
60. Осадча А. В. РОЛЬ СУЧАСНОГО КІНЕМАТОГРАФА У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ. – Режим доступу : http://eprints.cdu.edu.ua/5268/1/2021_rodzinka-416-417.pdf
61. Інтернет-ресурс : http://dnz438.edu.kh.ua/informaciya_pro_zaklad/storinka_praktichnogo_psihologa/7_etapiv_u_vihovanni_ditini/
62. Сергій Гулевський. ТЕЛЕСЕРІАЛИ ЯК ЗАСІБ ТРАНСЛЯЦІЇ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ. Харків, 2017. – Режим доступу : <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/Tezy-konferenciji-2017.pdf#page=52>
63. О. Вознесенська. МЕДІАСОЦІАЛІЗАЦІЯ: ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ СЕРІАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ. Київ, Україна, 2014. – Режим доступу : [file:///D:/загрузки%20опера/vknur_2014_1_8%20\(1\).pdf](file:///D:/загрузки%20опера/vknur_2014_1_8%20(1).pdf)
64. Інтернет-ресурс : <https://zkol.org.ua/?p=9991>
65. Вінницька Є.А. СТЕРЕОТИПНЕ МИСЛЕННЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ. – Режим доступу :

<https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/33668395-3c19-4f39-8ce4-bb3148c2a024/content>

66. Друк М. С. ХАРАКТЕР ЗВ'ЯЗКУ ГЕНДЕРНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ТА РІВНЯ ЕМПАТІЇ У ОСІБ МОЛОДОГО ВІКУ. Дніпро, 2020. – Режим доступу : http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/10570/1/knopr.org.ua%20Київ_февраль_2020_Ч.2.pdf#page=118
67. Інтернет-ресурс : <https://osvitoria.media/experience/ty-zh-divchynka-i-hlorchyky-ne-plachut-4-stereotypu-pro-vyhovannya-yakym-ne-mistse-v-suchasnomu-sviti/>
68. Інтернет-ресурс : <https://bilyayivka.city/articles/104961/gender-i-vihovannya-shist-fraz-yakimi-mozhna-zipsuvati-majbutnye-ditini>
69. Актуальні проблеми психології : зб. наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / [ред. кол. : С.Д. Максименко (гол. ред.) та ін.]. – К. : А.С.К., 2014. – Режим доступу : [https://lib.iitta.gov.ua/709730/1/Стаття_2014\(ДАК\).pdf](https://lib.iitta.gov.ua/709730/1/Стаття_2014(ДАК).pdf)
70. Яремчук С. Бочулинський С. ПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА СІМ'Ю: СОЦІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ. Чернівці. – Режим доступу : file:///D:/загрузки%20опера/relsoc_2011_2_22.pdf
71. Костюшко Г. О. ТРАДИЦІЙНІ СІМЕЙНІ ЦІННОСТІ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ ЇХ СУЧАСНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ. – Режим доступу : <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/19883/Kostiushko.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

ДОДАТКИ

М. Пирогов особливо звертає увагу на індивідуальні особливості дітей, які вони мають від народження, які потрібно враховувати при формуванні в них норм моралі та загальнолюдських цінностей та ідеалів. Він наголошував на об'єктивній, обережній оцінці вчинків дітей. Важливо не забувати про те, що у своїх діях дитина "не припиняє здаватися саме тією, ким вона є, тому що вона живе у власному світі, створеному її духом і діє, додержуючись законів цього світу". "Щоб судити про дитину справедливо і правильно, нам потрібно не переносити її із її сфери в нашу, а самим переселятися у її духовний світ" [4, с. 95].

Як відомо, на виховання дітей впливає поведінка їх батьків. В сварливій родині виростають такі ж діти. Якщо батьки тільки наказують, не виявляють поваги до дитини, то потім й дитина поводиться так само по відношенню до них.

Мотря та Карпо привчають своїх дітей зневажати іншу рідню. І це стосується не тільки лайливої Кайдашики, а навіть незлобливих Лавріна, Мелашки та їх дітей. Мотря забороняє бачитися свекрусі з онуками, ще й вчить дітей її дражнити.

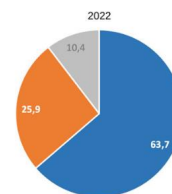
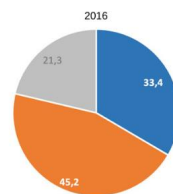
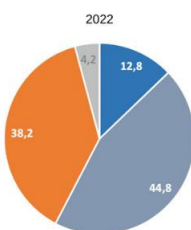
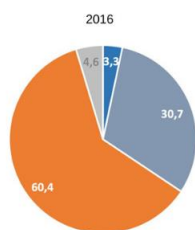
Скоріш за все така поведінка матері обернеться потім проти неї. Можливо колись Мотрю зневажатимуть власні діти, яких вона сама навчила такому.

Сім'я Лавріна і Мелашки трохи інша. Вони люблять один одного і дітей своїх виховують у повазі до інших. Не забувають вони і стару матір. Але їх також зачепила жага накопичення багатства.

Проблема взаємовідносин між батьками та дітьми виникла в родині Кайдашів тому, що всі вони егоїсти по суті, не здатні йти на компроміси, пробачати іншому.

Скажіть, проти яких осіб або соціальних спільнот вживається «мова ворожнечі» при висвітленні воєнних подій на Сході країни?

Телебачення	Бойовики, сепаратисти
	Путін, Росія, терористи, Порошенко і його команда (телеэфір позначений такими ж маніпуляціями та порушеннями стандартів)
	Політики зі Сходу, російські найманці, терористи із місцевих ДНР-івці, ЛНР-івці та їхні симпатки, окрім цього вживається мова ворожнечі щодо чоловіків, які не служать зараз у війську (наприклад, в одному із сюжетів у синхроні український військовий назвав їх "девочки", тим самим вжив мову ворожнечі щодо таких чоловіків, ну й, щодо жінок та кож)
	ДНР, ЛНР, Путін, Росія, Правий сектор тощо
	Представники псевдореспублік, населення донецької та луганської областей, влада Росії
	Тих, що критикують владу або протистоять владі (Партія Регіонів, Комуністична партія, Східні регіони, Майдан, біженці)
	Росія, «ДНР», «ЛНР»
	(те ж саме - меседжі абсолютно однакові)

Як Ви в цілому ставитесь до ЛГБТ (гомо/бісексуальних і трансгендерних) людей?

Чи повинні ЛГБТ жителі України мати такі самі права, що й інші громадяни нашої країни?

Зображення реалістичне, дійсно показує що взаємовідносини у кожній сім'ї різне

В основному, в залежності від жанру серіалу звісно, я бачу роль батьків, які виховують не належним чином дітей, а саме: відсутність уваги, комунікації, незацікавленість в їх хоббі чи заняттях. Можна ще додати, що діти грають роль "нікому не потрібних горобців", які "по сценарію" живуть самі по собі.

Позитивним

Інколи є позитив, але здебільшого режисер.и показують взаємини не сприятливими, негативними, і тут думка поділяється - багато хто побачить себе, а хтось навпаки буде думати, що слава Богу в мене не так

Взагалі не співпадає з реальністю

Здається, занадто погані

Майже в кожному серіалі

Рідко. Трошки позитивного виховання я бачила у серіалі "Спіймати Кайдаша". Мелашка та Лаврін першу дитину дуже полюбили і давали їй вдосталь батьківської уваги, але з часом з'явився інший син. Однак поява другої дитини не означало, що батьки охолонули до них. Лаврін в Мелашка були зайняті своїми сімейними справами.

Більше ні, чим так

Тільки в кінці серіалу)

Хотілося б частіше

Не часто

Часто

В українських серіалах герої показують, що родина то святе і чіпати та лаяти на сім'ю не можна. Тож, майже у кожній другій кінострічці, яка показує старовину України, режисери намагаються зберегти цю мармурову стіну "сім'я", яку ніхто з героїв не має право колоти.

Дивлячись в яких серіалах

Завжди

Дуже рідко

Часто

Взаємоповаги та взаєморозуміння одне до одного

Не можу відповісти.

Підтримка!!!

Слухати та не лаяти на дитину, підлітка

Більше подій які дійсно є в реальному житті

Любов, турботу